

**Blåfjella-Skjækerfjella
nasjonalpark**

**Lierne
nasjonalpark**

**Skjækra
Landskapsvernområde**

Foto: Steinar Bach

BESØKSSTRATEGI

FOR

**BLÅFJELLA/SKJÆKERFJELLA – LIERNE NASJONALPARKSTYRE
LÅARTE/SKÆHKERE – LIJRE NASJONALPAARHKSTOVROE**

Revisjonshistorikk

Prosjektplan vedtatt i NP-styret 09/2017	03.04.2017
Brukerundersøkelser	Sommer 2017
Rapport - Analyser av brukerundersøkelsen fra NINA	09.05.2018
Første gangs behandling i nasjonalparkstyret, UTKAST	22.10.2018
Andre gangs behandling i nasjonalparkstyret, UTKAST	21.11.2018
Workshop med NP-styret, RU og Besøkscenteret	14.03.2019
Tredje gangs behandling i nasjonalparkstyret, FORSLAG	27.05.2019
Faglig gjennomgang av Miljødirektoratet	30.10.2019
Fjerde gangs behandling i nasjonalparkstyret, Høringsdokument	25.11.2019
Behandling av høringsuttalelsene, vedtatt av NP-styret i møtet den	14.02.2020
Endelig godkjent av Miljødirektoratet i brev av	03.06.2020

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1. Formål.....	5
1.2. Rammeverket	5
1.2.1. Verneformålet	6
1.2.1.1. Formålet med Blåfjella / Skjækerfjella nasjonalpark.....	6
1.2.1.2. Formålet for Lierne nasjonalpark	6
1.2.1.3. Formålet for Skjækra landskapsvernområde	6
1.2.2. Verneforskriftene om ferdsel og tilrettelegging.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
1.2.2.1. St.mld. 18 (2015-2016) Varslet forslag om endringer i verneforskriftene	7
1.2.3. Forvaltningsplanene om ferdsel og tilrettelegging	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2. Kunnskapsgrunnlaget	8
2.1. Verneverdiene og Kulturminner.....	8
2.2. Sårbare naturverdier og kulturminner	10
2.3. Den tradisjonelle bruken	17
2.4. Innfallsporter.....	20
2.5. Eksisterende stier	23
2.6. Reiselivet	27
2.7. Den besøkende.....	31
2.8. Sammenstilling og situasjonsanalyse	35
3. Mål og strategiske grep	39
3.1. Mål for besøksforvaltningen	41
3.1.1. Hovedmål	41
3.1.2. Delmål for verneverdiene inkl. kulturminner.....	41
3.1.3. Delmål for lokalsamfunnet og de tradisjonelle brukerne	41
3.1.4. Delmål for reiselivet og de besøkende.....	41
3.2. Strategiske grep.....	42
3.2.1. Overordna strategier	42
3.2.2. Gjennomgående strategier.....	42
3.2.3. Strategier for kommunikasjon / informasjon.....	42
3.2.4. Strategier for kanalisering av ferdsel – Velkommen inn!.....	43
4. Tiltak	44
Kilder.....	45

1. Innledning

Den 3. april 2017 vedtok Blåfjella/Skjækerfjella - Lierne nasjonalparkstyre en prosjektplan for å sette i gang arbeid med besøkstrategi for Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark (BSNP), Lierne nasjonalpark (LNP) og Skjækra landskapsvernområde (SLVO). I prosjektplanen har styret gjort et valg der det ønskes å behandle alle de tre verneområdene i en samlet besøkstrategi, men der det enkelte områdets særegenhet og verneformål blir ivaretatt.

Besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdene. Besøkstrategiene vil inngå i forvaltningsplanene og er en del av revideringen av disse forvaltningsplanene. Tiltaksplanen rulleres årlig, men tiltak skal være innenfor de rammene besøkstrategiene og forvaltningsplanene gir.

Miljødirektoratet har utviklet en egen merkevarestrategi for Norges nasjonalparker – som også inkluderer andre store verneområder;

«Den visuelle identiteten er bygget på konseptet portal. En portal er en inngangsport som også symboliserer overgangen mellom to dimensjoner; det kultiverte og det naturlige.

Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. Nasjonalparkene er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares. Nasjonalparkene, alle verneområder, besøkssentrene og nasjonalparkkommunene vil både være vertskap for opplevelser og vise omsorg for de besøkende og naturen. En ny og samlende visuell identitet åpner porten til nye opplevelser, senker terskelen for besøk og øker kunnskapen om naturen.

Sammen tar vi vare på det aller fineste vi har.»

Miljødirektoratet har gitt følgende definisjonen på besøksforvaltning:

Å legge til rette for og styre bruken i en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas

Miljødirektoratet viser også til begrepet besøkstrategi og definerer det som:

«En besøkstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøkstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser».

I arbeidet med besøksforvaltning og -strategi legges følgende prinsipp til grunn:

«Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelsen av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskapning, skal ivaretagelsen av verneverdiene tillegges størst vekt».

1.1. Formål

Formålet med utarbeidelse av en besøkstrategi er å få til en helhetlig, langsiktig og bærekraftig besøksforvaltning i Blåfjella-Skjækerfjella og Lierne nasjonalparker, samt Skjækra landskapsvernområde.

Besøksforvaltning skal være et verktøy for forvaltningen og har som mål å bidra til:

- Å ivareta og sikre natur- og kulturverdiene,
- Lokal verdiskapning
- Gode opplevelser for de besøkende i verneområdene.
- Å opprettholde grunnlaget for samisk reindrift og annen tradisjonell bruk av verneområdene.

For å oppnå en effektiv besøksforvaltning er det avgjørende å se verneområdene i sammenheng med de tilgrensende områdene. Et nært samarbeid med forvaltningsmyndighetene (fylkeskommunen, kommunene, fjellstyrene, grunneierne) i disse områdene og nasjonalparkforvaltningen vil være nødvendig.

1.2. Rammeverket

1.2.1. Verneformålet

Verneformålet sier noe om hvorfor områdene ble vernet

1.2.1.1. *Formålet med Blåfjella / Skjækerfjella nasjonalpark*

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har til formål å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av større tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. De lavereliggende dalførene Tverrådalen, Skjækerdalen, Seisjødalen, Gaundalen, Holden (Snåsa) og Gjevsjøen utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Kulturminner skal ivaretas.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

1.2.1.2. *Formålet for Lierne nasjonalpark*

Lierne nasjonalpark har til formål å sikre et sammenhengende fjellområde med dets naturlige plante- og dyreliv. Sammen med tilgrensende verneområder på svensk side, utgjør Lierne nasjonalpark et betydelig areal hvor tekniske inngrep er svært beskjedne. Sentrale partier har en rik høyfjellsfauna, mens høystaudebjørkeskog og vierkjerr gir rike biotoper i overgangen mellom fjell og lavereliggende områder. Her finnes også flere verdifulle våtmarksområder. Kwartærgeologisk er landskapet i Lierne nasjonalpark spesielt for regionen, med tykke moreneavsetninger og mange ulike løsmasseformer, herunder rogenmorener. Kulturminner skal ivaretas.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

1.2.1.3. *Formålet for Skjækra landskapsvernområde*

Formålet med Skjækra landskapsvernområde er å ta vare på et egenartet og vakkert naturlandskap. Fjellskogen innover mot Skjækerfjella og i tilknytning til liser og bekkedaler, samt den særegne vegetasjonen i den sørvendte lia mot Grønlihø, er en vesentlig del av landskapets egenart og verdi.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

1.2.1.4. St.mld. 18 (2015-2016) Varslet forslag om endringer i verneforskriftene

Som en konsekvens av **St.mld. 18 (2015-2016)**, «**Friluftsliv, Natur som kilde til helse og livskvalitet**», foreligger det nå et utkast fra Miljødirektoratet som har vært på høring og som nasjonalparkstyret har svart på og som en bør ha med seg i den videre vurdering av besøkstrategiene.

Det er foreslått i St.mld. 18 (2015-2016), å åpne for sykling på veier og stier i nasjonalparker og landskapsvernområder. Dersom verneformålet tilsier det, kan sykling likevel reguleres i avgrensede områder. Miljødirektoratet legger til grunn at eventuelle forbud mot sykling på bestemte stier må være begrunnet i verneformålet og sårbarhetsvurderinger (ikke brukerkonflikter). Forbud mot sykling på bestemte stier skal ved behov reguleres i verneforskriften. Utgangspunktet er likevel at sykling som hovedregel skal tillates.

Nasjonalparkstyret ga følgende høringssvar: Sykling på barmark er kun tillatt på veier, stier og i kjørespor. Det er ikke tillatt å sykle på veier, stier, kjørespor og innenfor soner avmerket i vernekart.

Det skal også legges til rette for endring av bestemmelse om organisert ferdsel i de verneområdene hvor det i forskriftsbestemmelsen er gjort et skille mellom kommersielle og ikke-kommersielle aktører. (Dette skillet er bl.a. formulert som at organisert ferdsel i regi av DNT, skoleklasser, foreninger og turlag er tillatt). Etter at NML trådte i kraft er det ikke lenger adgang til å regulere ferdsel til fots i landskapsvernområder og forskriftene bør derfor oppdateres i tråd med dette.

Nasjonalparkstyret ga følgende høringssvar: Organisert ferdsel som kan skade verneverdiene må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan. (Det betyr at man fjerner skille mellom kommersiell og ikke-kommersiell organisert ferdsel.)

Denne varslede forskriftsendringen er fortsatt ikke på plass, men der er kommet avklaringer på hvordan man skal betrakte **el-sykkel** (Miljødirektoratet 14.05.2019):

- **Kjøretøyforskriften** § 2-5 nr. 12 ble endret (23.03.2015) slik at det fastslås at elektriske sykler, med spesifikasjoner som angitt i forskriften, ikke skal anses som motorvogn etter vegtrafikkloven § 2. Dette var viktig for å klargjøre at det ikke var krav om registrering, forsikring osv som for annen motorvogn. Etter vegtrafikklovgivningen er dermed el-sykler, i likhet med andre sykler, regnet som kjøretøy - men ikke som motorvogn.
- **Motorferdselloven** definerer imidlertid motorferdsel som ... bruk av kjøretøy ... drevet med motor. Bruk av el-sykkel er derfor i utgangspunktet omfattet av motorferdselsforbudet i loven. Som en følge av dette ble motorferdselsforskriften (forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag) endret ved forskrift av 3. april 2017 slik at det nå fremgår tydelig av forskriften § 2a at "Elektriske sykler kan brukes i utmark".
- **Verneforskrifter** har egne bestemmelser om forbud mot motorisert ferdsel. Dette innebærer i utgangspunktet at også bruk av el-sykkel vil være forbudt. For noen verneområder vil det imidlertid være veier som er åpne for motorisert ferdsel herunder el-sykler. Miljødirektoratet legger til grunn at sykling med el-sykkel derfor vil kreve dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten hvis det er et motorferdselsforbud i området.

Bekkstuggu på Holden fjellgård Foto: Oddvar Åsvold

2. Kunnskapsgrunnlaget

Eksisterende kunnskap, og innhenting av ny, skal sammen danne grunnlaget for utarbeidelsen av en besøkstrategi med tilhørende tiltaksplan for våre verneområder. Denne informasjonen er også viktig i forbindelse med prosessen rundt revidering av forvaltningsplanene, som besøkstrategiene er en del av. På sikt vil dette være med på å bidra til en langsiktig og bærekraftig forvaltning av våre verneområder.

Kunnskapsgrunnlaget som må foreligge kan deles inn i fire hovedelementer i forbindelse med besøksforvaltningen; - verneverdiene, - sårbare naturverdier, - den tradisjonelle bruken og - de besøkende som også omfatter reiselivsaktører.

2.1. Verneverdiene og Kulturminner

Verneverdiene

Felles for alle tre verneområdene er at de ligger i det området med de laveste fjellpassene mellom øst og vest. Det er her over disse områdene at taigaen møter havet. Derfor møtes plante- innsekter- fugl- og -dyreliv fra østlige til vestlige arter, fra kystarter til fjellarter, og i dette geografiske midtpunktet i Norge møtes også sørlig og nordlige arter. Dyr- og plantelivet representerer økologiske overganger fra lavland til høyfjell. Området har rik og spesiell botanikk. Både kyst- og fjellplanter, sørlige, østlige og nordlige arter er representert. I daler og luser finnes fjellskog i ulike utforminger, ofte med innslag av naturskog og urskogslignende skog. Dette er leveområder for mange sårbare arter. Området har et rikt fugle- og dyreliv. Bl.a. har fuglefaunaen tilstedeværelse av flere østlige arter. Mye av plantekoloniseringen etter siste istid har gått over her, blant annet er man rimelig sikker på at grana

kom inn i Norge over Lierne. Det er denne blandingen av, ikke bare høyfjell, men også lavere liggende daler med løsmasser, store myr og våtmarksområder med stor biologisk produksjon som gjør dette området så verdifullt som matfat for arter knyttet til både skog og høyfjell.

Det er nettopp dette som gjør dette område verneverdig, med en variasjon fra kystklima til svakt kontinental klima - langs svenskegrensen, - langs kjølen, - langs vannskillet, - med vannsystemer som strekker seg fra Østersjøen over kjølen og ned mot Norskehavet.

Det er ikke vanskelig å tenke seg at disse vannsystemene har vært naturlige veivisere på tvers av den skandinaviske halvøya for planter, fugler, fisk, andre dyrearter og mennesket. Det er denne «møteplassen» og «smeltedigelen» som gjør at man finner arter som er sjeldne i Norge (selv om de ikke nødvendigvis er sjeldne i en større målestokk). Her finner man insekter - sopp – lav og høyere plantearter som er sjeldne ellers i landet, det er observert over 150 fuglearter og over 30 forskjellige pattedyrarter, deriblant er det, sammen med de svenske områdene, levedyktige bestander av de store rovdyrene bjørn, jerv og gaupe, og fjellreven yngler her.

Områdene på begge siden av kjølen har hele tiden vært tynt befolket med lite tekniske inngrep og utgjør derfor et av Nord-Europas største sammenhengende mest villmarkspregede områder. Dette har vært og er naturområder som er lite påvirket av menneskelig aktivitet. Det har i århundrer vært et sør-samisk kulturlandskap og det har vært en bærekraftig bruk av naturressursene fra den bofaste befolkningen. Det er nettopp disse kvalitetene som har gjort at man har valgt å verne store områder på både norsk og svensk side. Det å sikre og å ivareta denne bærekraftige bruken inn i en framtid der det blir stadig større press på å utnytte naturressursene ut over det lokale behovet og til rekreasjon for tilreisende.

Dette er i hovedsak et arealvern, sikring av et stort sammenhengende område med varierte naturtyper / biotoper som er lite påvirket av tekniske installasjoner og infrastruktur. Men det er også flere verneverdige landskapselementer og kvartærgeologiske forekomster innenfor verneområdene. For geologiinteresserte er istidslandskapet i Lierne nasjonalpark helt spesielt, med mange relativt sjeldne landskapsformer. På denne måten er det sikret et stort område som sikrer et vern av mange arter (sopp, lav, planter, insekter, fisk, fugler og andre dyr) uten at vernet er begrunnet i noen bestemte sårbare arter.

Kulturminnene

Kulturminnene i områdene i og rundt Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er mange, men sporene er ofte svake og til dels usynlige. Mange steder må man i tillegg til å kjenne kulturhistorien være kjent med vegetasjonstyper og sammensetning for å kunne se nyansene og lese spor etter menneskenes tidligere bruk av området. Det lagt opp til et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene (fylkeskommunen, Sametinget, Riksantikvaren) og forvaltningsmyndigheten når det gjelder forvaltning og behandling av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor nasjonalparkens grenser.

I forhold til den menneskelige aktiviteten som har vært i området så er det naturlig at det er mest sør-samiske kulturminner som er registrert i området. Her det det registrert flest i Blåfjella/Skjækerfjella spesielt i Snåsa og noen få i Lierne. Nasjonalparkforvaltningen har tilgang til to kart over samiske kulturminner i området, men det er trolig mange flere enn de som er registrert. Andre kulturminner er registrert i Askeladden. Den mest spesiell er helleristningen av elg ved Nyttjønnin i Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark.

Samisk boplass Foto: Steinar Johansen

2.2. Sårbare naturverdier og kulturminner

Natur som blir vernet har generelt stor verdi både nasjonalt og internasjonalt. Disse naturområdene skal kunne oppleves og brukes. Der det er folk blir det naturlig nok også ferdsel. I Norge er det også allemannsrett, så det er vanskelig å forby noen å ferdes i naturen. For å skape en positiv opplevelse for besøkende uten at dette går på bekostning av natur- og kulturminneverdier er det viktig at forvaltningen legger til rette for ferdselen, i samspill med naturmiljøet, slik at det blir kanalisert utenom de sårbare områdene.

Fremskaffet kunnskap vil være med på å bidra til å ivareta verneverdiene ved å skjerme de sårbare naturverdier og kulturminnene for ferdsel, blant annet i form av kanalisering til mer robuste områder.

De viktigste trusler mot verneverdiene er fortsatt de samme som på vernetidspunktet slik det står beskrevet i Kgl.res av 17.12.04:

” Det foreslåtte verneområdet er et av Sør-Norges største sammenhengende villmarksområder. Inngrep som kan fragmentere dette, vil være en trussel mot verneverdiene. Fritidshusbygging, veibygging, skogbruksvirksomhet, økt motorisert og ikke-motorisert ferdsel og bygging av ulike anlegg/installasjoner er eksempler på tiltak og aktiviteter som på sikt kan bli en trussel mot verneverdiene i området.”

Stigådalen Foto: Christer Rognerud

Nasjonalparkstyret for Blåfjella/Skjækerfjella-Lierne har søkt om midler for å foreta en sårbarhetsvurdering av enkelte områder, ble ikke prioritert, men fikk isteden gjennomført en NiN-kartlegging (Naturtypekartlegging i Norge). I denne vurderingen er det derfor basert på sårbarhetsvurderinger som er gjort andre plasser med tilsvarende naturtyper, aktivitet (reindrift) og av egne observasjoner.

Sårbarhet i denne sammenhengen kan beskrives som sannsynligheten for at det oppstår en endring i et område, i en naturtypen – art – artsgruppe. Sårbarheten vil beskrive hvor sensitiv, tåleevne, følsom, et område er for påvirkning. Sårbarhetsvurdering for ferdsel forutsetter dermed kunnskap om både sensitiviteten til området (naturtypen – art – artsgruppe) der folk ferdes og kunnskap om selve ferdselen i tid / når på året – hyppighet / hvor ofte – omfang / hvor mange – rom / utstrekning.

Sårbare områder for vegetasjon

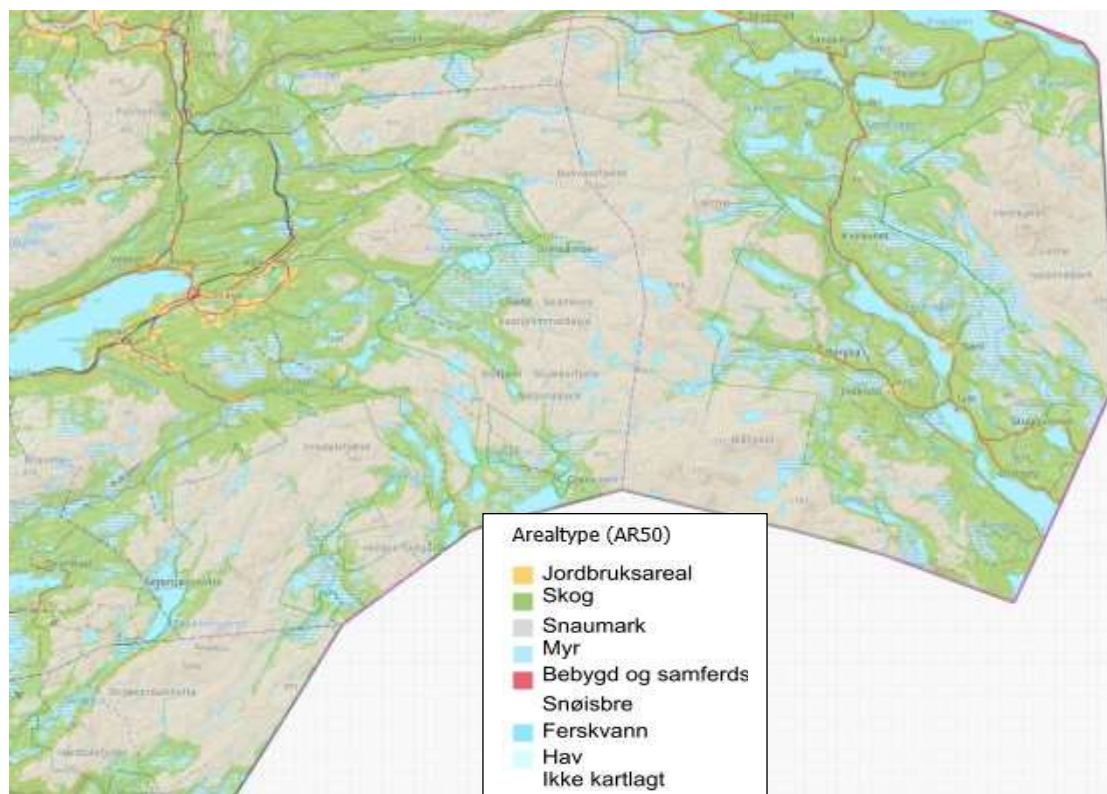
Sårbarhet er knyttet til noen generelle egenskaper, og disse er det lett å finne igjen ute i terrenget. Spesielt slitesvake er vegetasjonstyper som er fuktige, spesielt om de ligger i kupert eller hellende terreng. Vegetasjon på fint substrat (sand, slit) er også sårbare, ettersom de er svært utsatt for erosjon dersom vegetasjonsdekket ødelegges. Det samme gjelder vegetasjon på eksponerte rabber, som har svært dårlig evne til gjenvekst. (Jf. NINA-rapport 1191).

Generell oppsummering av noen typiske sårbare områder:

- fuktige områder har dårlige slitestyrke
- tørre, eksponert områder har dårlig gjenvekst
- kupert og hellende områder kan ha dårlig slitestyrke og er erosjonsutsatte dersom slitasje oppstår
- områder i høgfjellet har dårlig gjenvekst pga. kort vekstsesong og marginale forhold for plantevekst

Sårbarhet er i seg selv ikke et problem, dersom områdene ikke utsettes for påvirkning / bruk. I sårbare områder oppstår det letter en effekt av påvirkningen, problemstillingen vil være om effekten er innfor det som er områdets tåleevne eller ikke.

Det finnes ikke spesifikke datasett over vegetasjonstyper i Skjækra landskapsvernområde og Blåfjella/Skjækerfjella og Lierne nasjonalparker. Den eneste heldekkende kartleggingen av vegetasjon er arealressurskartet AR50, utført av Skog og landskap. (se vedlagt kart).

Kartet viser at området stort sett er snaufjell, mye ferskvann, myr og skogkledde daler.

Sensitiv enhet	Geografisk område / Beskrivelse	Sensitivitet	Evne til rehab.
Slåtte- og beitemyr	Verdal, Nord-Vera, Tverrådalen: B-C verdi Brensvollen, Hardmyran, Vollaåsen, Stamtjønnin, Klumpan, Flåtjønnhøgda	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel. Arter som tåler tråkk.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.
Slåtte- og beitemyr	Snåsa, Gaundalen / Heinådalen: B-C verdi Seterslettet/Olagården, Holdeslettet, Kjøblislettet, Steinkjerholmen, Stormoen, Øvervollbekkdalen, Gollaugslettet	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel. Arter som tåler tråkk.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.
Slåtte- og beitemyr	Snåsa, Grønningen / Heinådalen: C verdi Heggsjøsetra	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel. Arter som tåler tråkk.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.
Slåtte- og beitemyr	Lierne, Løvsjølia / Kjerdalsdalen: B-C Verdi Kjerdelselva, Bengtseteren, Bustadmyrin, Holmtjønna	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel. Arter som tåler tråkk.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.

Sensitiv enhet	Geografisk område / Beskrivelse	Sensitivitet	Evne til rehab.
Slåttemyr og beitemyr	Lierne, Storåa, Pålfjellet: C-verdi Pålfjellfloen	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel. Arter som tåler tråkk.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.
Sørilige – varmekjære skog	Steinkjer / Snåsa: Skjækra LVO, Grønlihøa, kalkrike arter, høgstaude samfunn. Frodig vegetasjon.	Djupt jordsmonn. God slitestyrke.	God rehab. dersom slitasjen blir borte.
Fjellskogen	Over hele området. Randsone mellom skog og fjell er et viktig område for skjul og mat. Relativt liten påvirkning fra mennesker opp gjennom tiden har ført til naturskog / urskog. En del sjeldne plantearter.	Lav artsrikdom. Sårbart økosystem. Grunt jordsmonn slites lett helt bort.	Sakte rehab. dersom slitasjen blir borte.
Bart / snau-fjell	Hele området. Grashei, snøleiesamfunn,	Dårlig slitestyrke pga tynt vegetasjonsdekke.	Dårlig rehab. pga vanskelig å binde vegetasjon også pga vinderosjon.
Våtmarksmyrområder	Hele området. Bakkemyr, flatmyr, nedbørsmyr. Viktig som «matfat» for dyre- fuglelivet pga sitt store artsmangfold.	Dårlig slitestyrke. Lett spor av tråkk. Forverres ved økt ferdsel.	Flate myrer har god evne rehab. Bakkemyr dårlig rehab. fordi rennende vann fører til økt erosjon.

Kilde: NTNU-rapport 2016-2 og 2010-5, HINT-155-2013, Norconsult-2018-01-31 NIN og egen lokal kunnskap.

Selv om det ikke er gjennomført en egen sårbarhetsundersøkelse, så er det gjennomført slåttemyrundersøkelse i hele området, ut fra dette kan en trekke noen konklusjoner om sårbarhet (Slåttemyrundersøkelser i Nord-Trøndelag 2013-2014, Anders Lyngstad, NTNU-rapport 2016-2). Det foreligger også en NiN-rapport fra Tverrådalen i Nord-Vera i Verdal, her er det også hovedsakelig myrområde og gammel slåttemyr.

Disse områdene er interessante fordi de ligger i områder der det historisk har vært mye ferdsel, og det er også i de samme områdene det er mye ferdsel i dag, da de gamle setergrendene har blitt til nye hytteområder og fortsatt utsatt for slitasje gjennom ferdsel.

Sårbare områder for dyreliv

Sårbarheten for dyrelivet er i hovedsak knyttet til forstyrrelser i hekke og yngleperioden på senvinter, vår og tidlig sommer. Dette er også en av de tiden på året at det er mest ferdsel i forbindelse med vinterferie, påskeferie og sommerferie i tillegg til helgeaktiviteten i den gryende vårsola som trekker folk ut i naturen enten det er på ski, til fots eller på forskjellige motoriserte transportmiddel.

Elvemusling Foto: Bjørn Mejdell

Sensitiv enhet	Geografisk område	Sensitivitet	Evne til rehab.
Vassdrag Arter knyttet til våtmark.	Hele området. Varige vernet vassdrag: Sandøla, Øvre Luru/Gressåmoen, Holderen / Gjevsjø / Grønningen, Ogna, Skjækra, Sørlivassdraget	Yngleperioden Spill- og reirplasser	Ut over yngle- perioden er de lite påvirket av ferdse.
Elvemusling	Verdal, Steinkjer, Snåsa, Elvestrekningene; Helgå gjennom Forlandet - Kulslieteren – Skjækervatnet – Skjelbreien – Åsvatnet - Nåvatnet	Vasskvalitet, Økonologisk tilstand, Fiskevert. Plukking av mennesker.	Langsom «rekruttering». Lang livsyklus.
Fjellreven	Lierne, Snåsa, Verdal: Høgfjellet over 600 m Hestkjølen, Blåfjella, Skjækerfjella	Yngleperioden.	Avh. av mattilgang
Bjørn	Hele området. Kjerneområdet Lierne og Snåsa sør til Grønningen. Hovedsaklig nedenfor skoggrensa. Aktiv fra mars – oktober (som regel).	“Vårknipa.” Våren, binne med onga. Forstyrrelser ved matkilde.	Avh. av mattilgang, jakt.
Gaupa	Hele området. Hovedsaklig nedenfor skoggrensa også i kulturlandskapet.	Jaktperiode. Yngler mai- juni Faste trekkruter	Avh. av mattilgang, jakt.
Jerven	Hele området. Yngler områder mest over skoggrensa, men også nedenfor.	Yngleperioden feb – april	Avh. av mattilgang, jakt.
Kongeørn	Hele området. Kartlagte reirplasser. Territorial, oppholder seg i området hele året.	Yngleperioden feb – juni Spill- og reirplasser	Ut over yngle- perioden er de lite påvirket av ferdse.
Fiskeørna	Skjækervatnet	Yngleperioden feb – juni Spill- og reirplasser	Ut over yngle- perioden er de lite påvirket av ferdse.

Sensitiv enhet	Geografisk område	Sensitivitet	Evne til rehab.
Jaktfalk	Hele området. Kartlagte reirplasser. Territorial, oppholder seg i området hele året.	Yngleperioden feb – juni Spill- og reirplasser	Ut over yngleperioden er de lite påvirket av ferdsel.
Snøugle	Sjelden. Kan forekomme i høgfjellsområdene (Hestkjølen, Blåfjella, Skjækerfjella) når det er smånagerår.	Yngleperioden Spill- og reirplasser	Ut over yngleperioden er de lite påvirket av ferdsel.
Tamreindrift	Se vedlagte kart: Kalvingsområder – Vårvinter/Forsommer Sommerbeite Høstbeite Høst / Vinterbeite Vinterbeite	Kalvings- perioden april – juni Tilgang til snøflekker I høyfjellet på varme sommerdager. Brunst- perioden 15. Sept – okt Ro på vinterbeite	Reinen trekker unna ferdsel til andre områder, påvirker bl.a. melk – produksjon, insekt - problemer på sommeren

Kilder: NOF-rapport 3-2009 og 3-2010, NINA-rapport 1011, Lokal kunnskap fra fjellstyrene, SNO og egne obs.

Fiskeørn Foto: Kjartan Trana

Det presiseres at vurderingene av sensitivitet og rehabilitering er basert på generell kjennskap til området og på generelle trekk i tilsvarende områder som er kartlagt. At det ikke er gjennomført sårbarhetsvurdering er en svakhet for kunnskapsgrunnet.

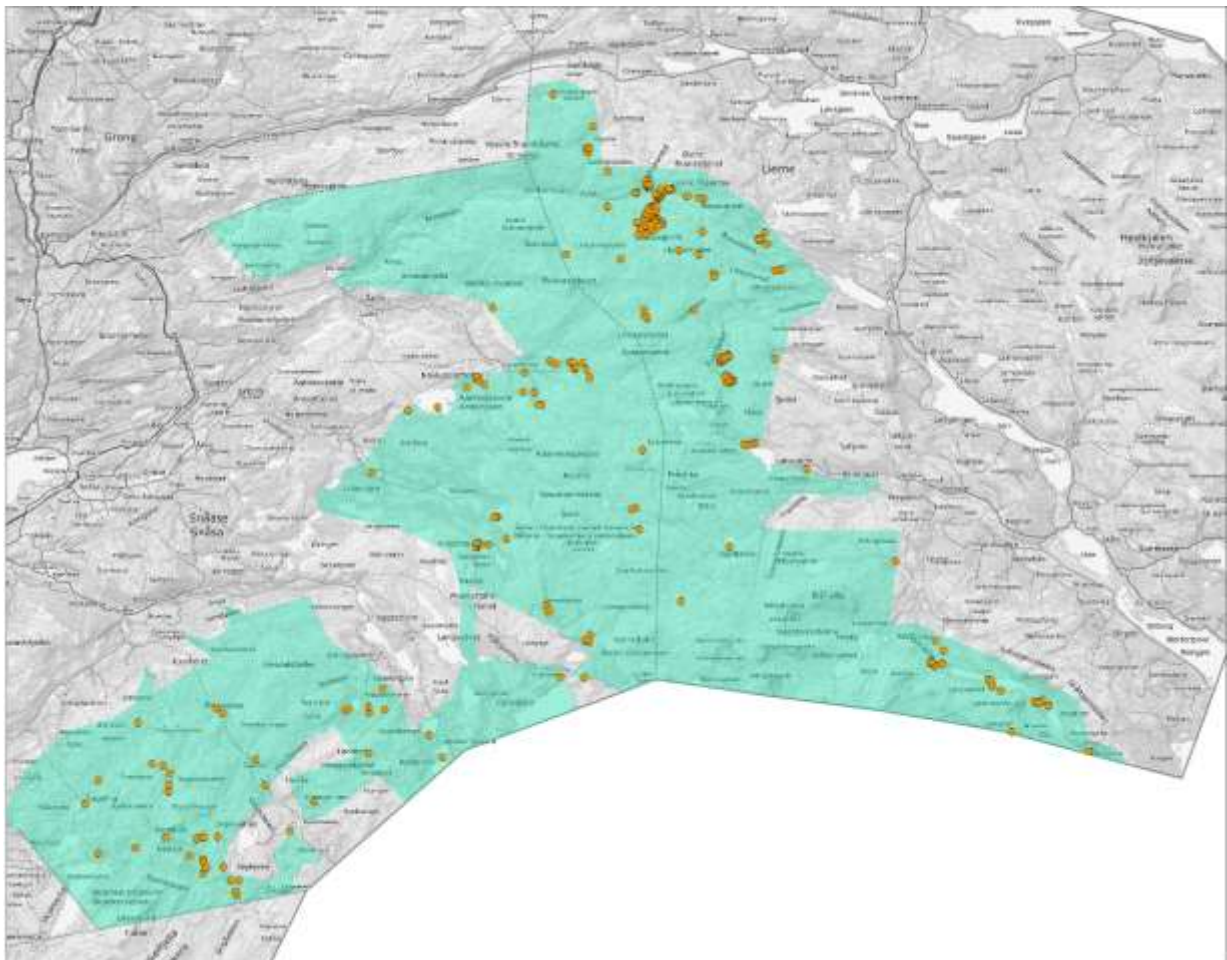
Sårbare områder for kulturminner, spesielt samiske kulturminner

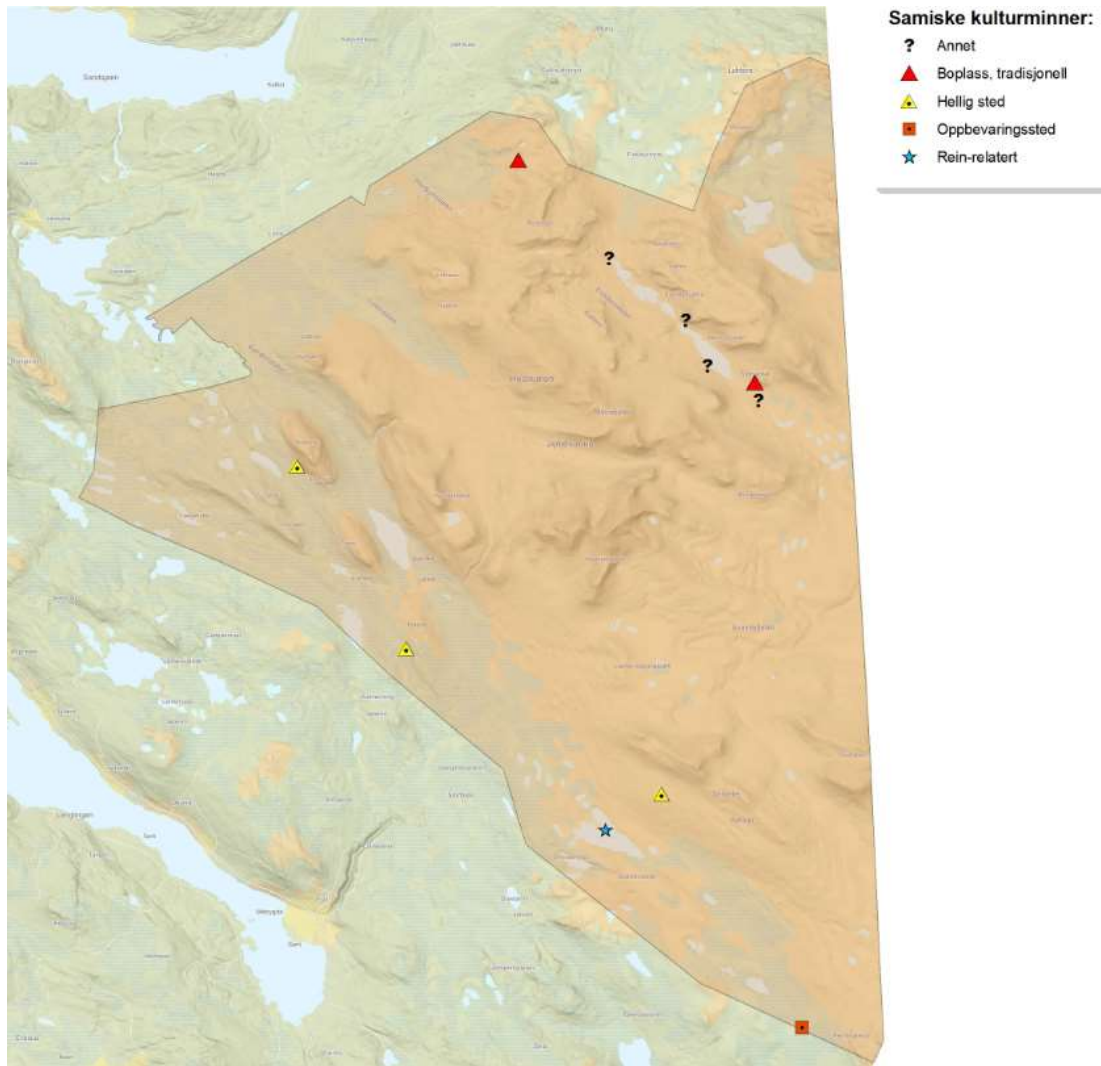
En av de største utfordringene i forhold til kulturminnevernet vil sannsynligvis være å hindre påføring av skader på grunn av uvitenhet, enten på grunn av manglende kunnskap eller på grunn av manglende informasjon. En av hovedutfordringene vil derfor være å skape forståelse og identitet til landskapet man beveger seg i. Forfall og gjengroing kan også være et problem. For forvaltningen av området vil det være et kontinuerlig behov for å øke kunnskapen om forekomster, status og trusler for

kulturminner og –miljø. Det er derfor viktig med systematiske registreringer av kulturminner i området.

Det er også viktig med en kontinuerlig dialog og samspill med kulturminnemyndigheten i fylkeskommunen og Sametinget (*M-420/2015 Veileder: - Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven*). Trøndelag fylkeskommune holder nå på å utvikle en kulturminnestrategi for sitt arbeid. Det blir derfor viktig å implementere denne strategien når den er klar.

De fleste sårbare kulturminnene som er i våre verneområder er samiske. Disse er lite synlig for utrente øyner og er derfor spesielt utsatt for påvirkning uten at man vet om at man står i fare for å skade et kulturminne. Her er det derfor viktig med en kombinasjon av skjerming ved å kanalisere ferdselen, og informasjon / synliggjøring i de områdene man uansett vil ha ferdsel som kan skade kulturminnene.

Blåfjella/Skjækerfjella og Lierne nasjonalparker. Oversikt over samiske kulturminner. Kilde: Saemien sijte

2.3. Den tradisjonelle bruken

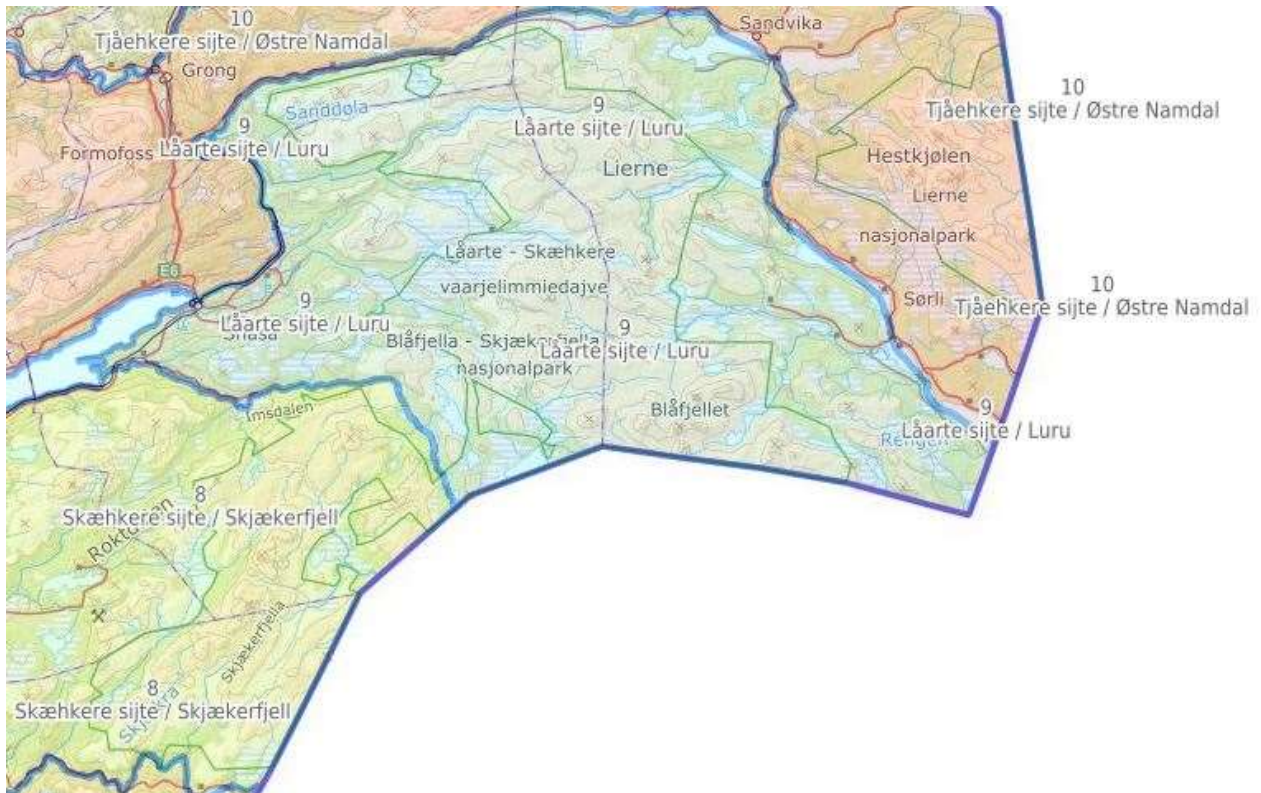
Det er jo ikke slik at disse verneområdene ikke har vært i bruk før vernet eller etter vernet. I første omgang er dette i høyeste grad et levende samisk kulturlandskap. Men det er også viktige områder for den øvrige lokalbefolkningen som bruker områdene til næringsutøvelse, matauke og rekreasjon.

Viser til kap. I i gjeldene forvaltningsplaner om «Menneskenes bruk av området før og nå»:

- Reindrift, næring og kulturbærer
- Landbruk, seterdrift, jordbruk, skogbruk
- Jakt, fangst, fiske
- Hytter
- Allmenn ferdsel – Friluftsliv – Organisert ferdsel
- Naturbasert reiseliv
- Kulturminner

Sårbarhet samisk reindrift (Rapport fra Børgefjell- og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark av Fjell driv AS-2007)

Det ble søkt om egne midler til å foreta en konkret sårbarhetsvurdering for den sørsamiske tamreindriften i bestemte områder utsatt for ferdsel, men fikk avslag og henvist til rapportene fra Børgefjell og Skarvan Roltdalen. Derfor er denne sårbarhetsvurderingen generell.

Reinbeitedistrikt i Blåfjella/Skjækerfjella-Lierne nasjonalparker: - Skæhkere sijte, Låarte sijte, Tjæhkere sijte.

De aktuelle verneområdene ligger i sin helhet i områder hvor det drives samisk reindrift. Det er uttalt i verneformålet at samisk reindrift skal kunne utøves innenfor verneområdene. Det er tatt utgangspunkt i samme metodikk som for sårbarhetsvurdering av naturverdier. Reindriftenes sårbarhet er vurdert i forhold til sensitivitet og sannsynlighet for eksponering.

Påvirkning av infrastruktur og menneskelig aktivitet varierer avhengig av årstid. Studier viser at kalvingstiden og sen vinteren er de mest sårbare periodene, men at reinen påvirkes negativt av infrastruktur og menneskelig aktivitet resten av året også.

Summen av ferdsel, sammen med hvor ferdselen skjer og til hvilken tid, bestemmer konsekvensene for reindriften. Stor ferdsel i beiteområdene har konsekvenser på flere nivåer;

Produksjonsmessig; - tap av kalv som følge av forstyrrelser i kalvingsperioden, - mindre tilvekst som følge av forstyrrelser om sommeren, - lavere reproduksjon som følge av forstyrrelser i brunstperioden, - svekket kondisjon som følge av forstyrrelser på tidligvinterbeitene mv.

Driftsmessig; - strødd rein som grunnlag for nye konflikter (reinen rømmer landet), - økt behov for barmarkskjøring for å holde reinen i beiteområdet og i forbindelse med samling. Dette gir merarbeid og økt behov for mannskap, økt stress for reinen og økt sårbarhet for reinen i forhold til endringer i klima og tap til rovdyr.

På generelt grunnlag er økt ferdsel i form av "nye" former for friluftsliv som sykling, kiting, hundekjøring mv., utfordrende å forene med reindrift. Dette dels pga et større potensiale for forstyrrelser i tillegg til sumvirkninger med allerede eksisterende ferdsel.

Eventuelle endringer i sesong som innebærer større ferdsel på sen vårsnø og økt ferdsel i fjellområdene i brunstperioden er utfordrende for reinen.

Det er et stort behov for å informere om reinen, samisk reindrifft og båndtvang.

Nasjonalstyrets (NP-sak 16/2019) oppsummering i forbindelse med evaluering av «Ti på Topp» på Hitre Seterfjellet i Verdal juli og august 2017, der det bare var 15 av 62 dager hvor det ikke var turgående opp på fjellet. De dagene turgående var der, var også de varmeste dagene, da reinen hadde behov for å trekke opp. Gps-sendere på reinen viste at den trakk unna i perioder med mye turgående:

- Det blir en sammenfallende utfordring at det er godværsdage som trekker flest besøkende som også er de dagene med størst utfordring for reinen der den har behov for å trekke opp i høyfjellet og få gå der i ro uten for mye forstyrrelser.
- Selv om Ti på Topp informerer sine medlemmer om å ta hensyn til Hitre Seterfjellets spesielle betydning for reinen på varme sommerdager med stor insektsplage, så er det vanskelig å nå fram med denne informasjonen

Foto: Kjartan Trana

Det presiseres at vurderingene av sensitivitet og rehabilitering er basert på generell kjennskap til området og på generelle trekk i tilsvarende områder som er kartlagt. Det gir ingen sårbarhetsvurdering av spesifikke områder som bør skjermes. Dette er kun et grunnlag for generelle forvaltningstiltak i tamreinområder. At det ikke er gjennomført sårbarhetsvurdering er en svakhet for kunnskapsgrunnlaget.

2.4. Innfallsporter

Rundt alle de tre verneområdene som denne strategien omhandler, fra svenskegrensen i Lierne, over Lifjellet om Grong, langs Snåsa både på vestsiden og østsiden fra Sverige, landskapsvernområdet i Steinkjer og langs Helgådalen i Verdal opp til svenskegrensa i Vera, er det registrert i alle fall 20 naturlige innganger der brukere og besøkende av verneområdene går inn.

Det er 5 hovedinnfallsporter, en for hver kommune, der Lierne har 2, en for hver park, men den ene er felles med Grong på Lifjellet. I tillegg er det 5 sekundære innfallsporter med varierende tilrettelegging.

Valget av plassering av innfallsporter ble gjort av Nasjonalparkrådet (ikke styret) i 2007 etter forslag fra kommunene, med følgende krav:

- En hovedinnfallsport i hver kommune (Lierne 2 stk, pga 2 nasjonalparker)
- Et geografisk sted som peker seg ut som naturlig og lett utg.pkt for fottur inn i verneområdet
- Ligger i utg.pkt nær grensa til verneområdet
- At det årlig passerer et relativt stor antall personer
- Skal være knyttet til et stoppested / parkeringsplass
- At man normalt ikke kommer videre med motorisert kjøretøy

Følgende innfallsporter ble foreslått fra kommunene:

- **Lierne nasjonalpark:**
 - Løvsjølrueet eller Muru / Raudberglia
- **Blåfjella / Skjækerfjella nasjonalpark:**
 - Lierne: - Gosen eller Berglia
 - Grong: - Li-fjellet?
 - Snåsa: - Gressåmoen, Grønningen
 - Vedtatt: - Lifjellet sammen med Grong
 - Vedtatt: - Lifjellet sammen med Lierne
 - Vedtatt: - Grønningen

- Steinkjer: - Litfjordhalla / Krokbecken
- Verdal: - Bynavollen eller Strådalen
- **Skjækra landskapsvernområde:**
 - Steinkjer: - Litfjordhalla / Krokbecken
- Vedtatt: - Litfjordhalla / Krokbecken
- Vedtatt: - Samfunnshuset i Vera
- Vedtatt: - Litfjordhalla / Krokbecken

Hovedinnfallsportene er utformet med samme design som ble vedtatt av nasjonalparkrådet og kommunene i 2007:

- Tavle, bord og benker i skifer
- Tavlen skal ha informasjonsplakater om parken på norsk og samisk og en om kommunen
- Sti som leder inn til nasjonalparkgrensen der en finner en bauta av skifer med en inskripsjonsplate som er signert av hennes kongelig høyhet kronprinsesse Mette-Marit (Unntaket her er Snåsa som har hovedinnfallsporten på Grønningen, mens bautaen står på Gressåmoen.)
- Toalett
- Eierskap, drift og vedlikehold av hovedinnfallsportene er lagt til kommunene

For de sekundære innfallsportene har det vært opp til kommunene i samarbeid med lokale organisasjoner å bli enig om utformingen på. Noen har videreført skiferdesignet, mens andre har benyttet seg av andre informasjonstavler som har vært til stede.

Innfallsporten i Steinkjer, Litfjordhalla / Krokbecken, inn til Norges geografiske Midtpunkt.

I prosessen med å oppgradere innfallsportene i henhold til ny designmanual og merkevarestrategi så er det viktig at universell utforming er et nytt moment som større betydning enn det var i 2007.

I oppgraderingen av innfallsportene så må en også foreta en ny vurdering i forhold til tilgang til innfallsportene som ikke ligger ved offentlig vei, men er avhengig av ferdsel på private veier. Så det å jobbe for partnerskapsavtaler mellom lokalt (kommunen, grunneiere), fylkeskommunen og nasjonalparkforvaltningen, som avklarer ansvarsforholdet rundt investeringer, drift, vedlikehold av innfallsportene og private veier inn til innfallsportene, er viktig for at de skal få den status som «nasjonale» innfallsporter fortjener.

Her er det en oversikt over innfallsportene og statusen de har. (Bilder vil bli vedlagt).

ID-nr = samme som kassennummer (X = Ingen kasse), H = hovedinnfallsport, S = sekundærinnfallsport, D = designe med skifer tavle, bord, benk, bauta og toalett, K = kommune (V = Verdal, St = Steinkjer, Sn = Snåsa, G = Grong, L = Lierne)

ID-nr:	Navn	H	S	D	K	Merknad
	Lierne nasjonalpark					
1	Raudberglia / Muru	H		D	L	Bauta med HKH Mette-Marit inskripsjon
2	Mebygda		S	D	L	Frode Estil's plass
	Blåfjella - Skjækerfjella nasjonalpark					
3	Lifjellet	H		D	L	Bauta med HKH Mette-Marit inskripsjon
4	Tjallia/Lakavasstien		S	D	L	
5	Trongen, Guslia Grong		S	D	G	
6	Gressåmoen		S		Sn	Bauta med HKH Mette-Marit inskripsjon
7	Grønningen	H		D	Sn	
8	Roktdalen Skjækerstien		S		Sn	Også innfallsport til Skjækra LVO – Skjækerstien.
9	Skjækerfossen / Bynavollen		S		V	Felles oppslagstavle med flere
10	Vera	H		D	V	Bauta med HKH Mette-Marit inskripsjon
	Skjækra Landskapsvernområde Blåfjella/Skjækerfjella NP					
11	Litlfjordhalla til LVO	H		D	St	Skifer tavle, bord, benk, men ikke bauta
12	Skjækeroset til NP	H			St	Bauta med HKH Mette-Marit inskripsjon

Det er ikke foretatt noen sårbarhetsvurdering av innfallsportene og stiene inn fra innfallsportene. Alle innfallsportene ble etablert ved de stiene som var mest brukt inn i verneområdet. Det ble ikke etablert noen nye stier eller prøvd å kanalisere ferdsel inn på nye plasser ved valg av innfallsporter. Det er derfor godt etablerte stier som er brukt gjennom «mannsaldere» og slik de framsto på vernetidspunktet så var de godt tilpasset bruken.

Vurdering av framtidig bruk av innfallsportene og stiene

Bruken av innfallsportene og stiene har økt etter den tid, ikke bare pga opprettelsen av nasjonalparken, men også pga generelle trender der flere er ute og går på tur både uorganisert og organisert. I tillegg til etableringene av nye hytteområder i nærheten av innfallsportene, så har utviklingen med økt bruk av «turmålkasser», «topturer» og spredningen av «gode turmål» på sosiale medier som Facebook og Instagram bidratt til økt bruk av innfallsportene. I takt med denne trenden har det skjedd en gradvis tilrettelegging i samarbeid mellom grunneier / fjellstyrer / turistforening o.a og nasjonalparkforvaltningen. Tilrettelegging med skilting, merking, klopplegging, steinlegging og bruer har igjen bidratt til økt tilgjengeligheten for nye grupper og økt bruk av stiene. Det beste eksemplet i vårt område er etableringen av «Norges geografiske midtpunkt» og «Svillestien» i Skjækra landskapsvernområde. Utplassering av «bautaer» med messingplater med signaturen til H.K.H. kronprinsesse Mette-Marit på nasjonalparkgrensa har også blitt et økende turmål. *(Viser for øvrig til brukerundersøkelsene).*

Selv om det ikke er gjort noen sårbarhetsvurdering av stiene ut fra innfallsportene så har grunneier / fjellstyrer / turistforening o.a og nasjonalparkforvaltningen registrerte økt slitasje på terrenget / naturmiljøet i og rundt stiene og de etablerte og naturlige stoppe / rastestedene.

En faktor som påvirkninger verneverdiene er at våre verneområder og innfallsporter, bortsett fra på Lifjellet, ligger relativt langt fra gjennomfartsveier. Det er lange «avstikkere» fra E6 til Vera i Verdal,

Litfjordhalla i Steinkjer og Grønningen i Snåsa. I tillegg er det relativt langt fra innfallsportene og inn til nasjonalparkgrensa. Den skiltingen, merkingen og fysiske tilretteleggingen som er gjort, bortsett fra «Svillestien» og stiene inn til fjellgårdene Gjevsjøen, Holden og Gaundalen, er skjedd utenfor verneområdet mellom innfallsporten og nasjonalparkgrensa.

Verneverdiene er derfor lite påvirket ennå, det er derfor viktig å foreta sårbarhetsvurderinger nå, fordi den økte tilretteleggingen inn til vernegrensene etter hvert vil føre til økt ferdsel innenfor grensene.

2.5. Eksisterende stier

Den viktigste ferdselstiltaket vi har er stier enten de er merket eller ikke så er de veivisere for både den erfarne vandreren og den som er ukjent i området. Stiene skaper trygghet for at man er på rett vei og at trasevalget har utviklet seg gjennom generasjoner og derfor den beste veien å gå for å komme fram.

Miljødirektoratet og Trøndelag fylkeskommune har initiert to større satsinger for mer systematisk arbeid med friluftsliv i kommunene: «kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder» og «prosjekt for friluftslivets ferdselsårer» (sti- og løypeplaner). Dette er prosjekter som nå gjennomføres i kommunene i Trøndelag i litt ulik framdrift. I dette arbeidet er viktig at grunneiere, fjellstyret, turistforeningen og reindriftsnæringen får være med på å slutføre arbeidet med å identifisere og klassifisere stier og ferdselsleier.

Det å ha en god kartlegging av stier i området er derfor viktig for den framtidige tilrettelegging for de besøkende.

Oversikt over etablerte stier og gamle ferdselsleier inn i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Kommune	Fra – til	Status i dag
Lierne		
1	Fra Seterfloen i Sørli til midtre Blåfjellvatnet	Avmerket på kart
2	Fra Jersåsetra i Sørli til midtre Blåfjellvatnet	Avmerket på kart
3	 Fra Tjallia – Lakavatnet, nedre og øvre sti	 Nedre stien avmerket på Norgeskartet. Begge stien avmerket på NP-kartet. Merket av Fjellstyret, klopplagt, steinlagt og broer
4	Fra parkering på Li-fjellet til bauta på nasjonalparkgrensa med HKH Mette-Marit innskripsjon.	Ikke avmerket på kart. Merket i terrenget.
5	Fra Gosen på Lifjellet gjennom Eldbekkskardet til fjellstyrehytta i Almdalen	Delvis merket. Avmerket på NP-kartet.
6	Fra Lifjellet gjennom Kjørskardet til samisk sommerboplass ved Hykkerneset	Ikke avmerket på kart. Ikke merket.
Grong		

Kommune	Fra – til	Status i dag
7	Fra Hansmoen i Sandøladalen til hyttene ved Medalsvatnet	Delvis merket. Delvis avmerket på Norgeskartet.
8	Fra Trongen / parkering Guslia og inn til Gusli-jakthytta ved nasjonalparkgrensa.	Avmerket på Norgeskart. Ikke merket.
Snåsa		
9	Fra Lurudalen / elvemøtet Alma og til første hytta oppi Almdalen.	Avmerket på Norgeskart. Ikke merket.
10	<i>Limanneset i Lurudalen – Finnbursvatnet – Bukvatnet – Almdalen – Kjørskardet – Nordset vest i Laksjøen.</i>	Ikke merket på kart, delvis merket i terrenget (varder).
11	<i>Fra Gressåmoen / Gammstugguhaugan – øst Bukvassfjellet – Hyklan – Nesseskardet til Sørsetran vest i Laksjøen (Finnstien, gammel prestveg)</i>	Ikke merket på kart, delvis merket i terrenget (varder).
12	<i>Fra Gressåmoen / Gammstugguhaugan – Urddalsfjellet til Gusvatnet eller Fossdalen / Holden / Aunet.</i>	Ikke merket på kart, delvis merket i terrenget (varder).
13	Fra Gressåmoen fjellgård til bauta på nasjonalparkgrensa med HKH Mette-Marit innskripsjon – Luruvatnet - Lakavatnet til Berglia / Sørli (gammel prestveg)	Delvis merket og delvis merket på Norgeskartet til å begynne med fra Gressåmoen.
14	Mellom Gressåmoen og Andorsjøen.	Avmerket på Norgeskartet. Ikke merket.
15	Fra Andorøran / Nyseteren til Seisjøen (flere leier / traseer) og	Avmerket på Norgeskartet. Ikke merket.
16	 <p>Fra Litj-Ismenningen til Gjevsjøen fjellgård (Gjevsjøstien). Gjennom nasjonalpark når stien passerer under Plukktjønnfjellet</p>	 <p>Avmerket på Norgeskart og NP-kartet. Merket av Fjellstyret, klopplagt og broer</p>
17	Fra Grønningen via Skjeldbreien til Holden fjellgård (Holdenstien)	Avmerket på Norgeskart og NP-kartet. Delvis merket.
18	Fra Grønningen til Heggsjøseteren	Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet. Ikke merket.
19	Fra Litj-Ismenningen, vinterleia (snøskuter) til Gaundalen fjellgård	Ikke avmerket på kart. Ikke merket.
		
20	Fra Gamseterbekken / Kjevlia til Gaundalen fjellgård (Gaundalstien)	Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet. Merket av Fjellstyret, klopplagt og broer.
21	Fra Gjevsjøen fjellgård via Holden til Gaundalen fjellgård. (Sti mellom fjellgårdene)	Trasè langs telefonlinje avmerket på Norgeskartet og NP-kartet. Stolpene og linja må fjernes. Ønske om T-merking.

Kommune	Fra – til	Status i dag
22	Fra Långnäset /Björkede over Jävsjön på svensk siden. Båtskyss.	Ikke avmerket på kart
23	Sti fra Björkede ned til Holdern i Sverige båtskyss over Holderen til Holden fjellgård.	Avmerket på kart. Ikke merket. Ønske om T-merking.
24	Sti fra Björkede langs nordsida av Holdern i Sverige fram til Holden fjellgård.	Avmerket på kart. Ikke merket. Ønske om T-merking.
25	Fra Edevik over Torrön fra den svenske siden. Båtskyss.	Ikke avmerket på kart
26	Fra Gamseterbekken / Kjevlia til samisk sommerboplass ved Hattjønnin	Ikke avmerket på noe kart. Lagt ned geo-nett og kloplagt av Skæhkere sijte.
27	Fra Hevdesåsen til samisk sommerboplass ved Hattjønnin	Ikke avmerket på noe kart.
28	Fra Roktdalen / Ålneseteren til Nåvatnet – Åsvatnet (innom Gomolia) – Skjækervatnet / Skjækerhytta (Skjækerstien)	Delvis merket. Avmerket på Norgeskartet og NP-karte.
Steinkjer	Se under Skjækra landskapsvernområde	
Verdal		
29	Fra Målså over Kolstadklumpen til Kulsliseteren med muligheter for en avstikker til Mokka ved Fiskløysingen.	Ikke avmerket på kart. Merket av en interessegruppe og overtatt av NTT. Ønske om T-merking.
30	Fra Vollseterveien / Melaslættet nordover til Ørtugtjønnna videre til Kolstadseteren og Kulsliseteren, og østover over Breivadet til Harbakkvollen.	Ikke avmerket på kart. Ikke merket.
31	Bra Bynavollen - Harbakkvollen til Skjækerdalshytta og videre til Skjækeroset / Skjækervatnet	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-karte. Må vurderes om den skal opprettholdes når brua over Breivadet / Skjækra er på plass.
32	Fra Vera over Storbekkryggen til Skjækerdalshytta	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-karte
33	Fra Vera til Hitre Seterfjellet (gammel og ny sti)	Ny sti midlertidig merket av Ti på Topp. Avmerket på Norgeskartet.

Merket eller ikke merket henviser til ute i terrenget)

Oversikt over etablerte stier og gamle ferdselsleier inn i Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde.

Kommune	Fra - til	Status i dag
Snåsa		
34	Fra Roktdalen / Ålneseteren til Nåvatnet – Åsvatnet (innom Gomolia) – Skjækervatnet / Skjækerhytta (Skjækerstien)	Delvis merket. Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet.
Steinkjer		
35	Fra Litj-Gaulstad via Lågvassbu til Setertjønnhytta og Skjækeroset.	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet.
36	Fra Litj-Gaulstad over Stortjønnfjellet til Skjækerosstua	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet.
37	Fra Litj-Gaulstad over Stortjønnfjellet til Skjækerdalshytta	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet.

Kommune	Fra - til	Status i dag
38	 <p>Fra Lustadvatnet til Setertjønnytta og Midtpunktet (NGM) (Svilliestien)</p>	 <p>Merket og klopplagt av Steinkjer kommuneskoger. Avmerket på begge kart.</p>
Verdal		
39	Fra Skjækerdalshytta til Skjækerdammen. (Til Skjækerdalshytta fra Målså – Kulsliseteren og fra Bynavollen – Harbakkvollen)	Merket av NTT. Avmerket på Norgeskartet og NP-kartet.

(Merket eller ikke merket henviser til ute i terrenget)

Oversikt over etablerte stier og gamle ferdseleier inn i Lierne nasjonalpark.

Kommune	Fra - til	Status i dag
Lierne		
	Fra Garasjen / Øvre jakthuset til nasjonalparkgrensa til bauta med HKH Mette-Marit innskripsjon	Ikke avmerket på noe kart. Merket av Fjellstyret. Klopplagt.
40	 <p>Fra Garasjen / Øvre jakthuset til Raudberghytta og videre til Fiskløyshytta</p>	 <p>Avmerket på Norgeskart. Merket av Fjellstyret. Klopplagt, steinlagt og bru.</p>
41	Fra Garasjen / Hestkjøldalshusa til Hestkjøldalstjønn /grensa til nasjonalparken	Avmerket på Norgeskart og NP-kart. Ikke merket.
42	Fra Løvsjølia / Midtjøen – Rørtjøna – Langtjøna – Grønnlitjøna – Grunntjøna - Mebygda	Midtjøen – Rørtjøna og Estilrønningseteren – Mebygda er avmerket på Norgeskart og NP-kart. Løvsjølia – Langtjøna merket av grunneier. Hele strekningen fra Løvsjølia til Mebygda er oppkjørt (ski)løype på vinteren.
43	Fra Aunet / Mattistjønnbekken – Langlihytta.	Delvis avmerket på Norgeskartet. Avmerket på NP-kartet. Ikke merket.
44	Fra Mebygda til Stostrivatnet via Gravtjønnseteren og Strivasshytta.	Avmerket på Norgeskart og NP-kart. Ikke merket.

(Merket eller ikke merket henviser til ute i terrenget)

2.6. Reiselivet og tilbydere av tjenester

Det er ingen egen reiselivstrategi for dette området som våre verneområder ligger i. Det var heller ingen egen strategi for gamle Nord-Trøndelag, men det er utviklet en felles reiselivstrategi for Trøndelag. Reiselivsstrategien for Trøndelag er i disse dager i en fornyelsesprosess i kraft av prosjektet «**Kunnskapsgrunnlag og scenarioprojekt for Trøndelag som opplevelsesdestinasjon mot 2030**». Bakgrunnen for prosjektet er at Trøndelag trenger et fornyet retningsgivende arbeid for å målrette innsatsen og gjøre gode veivalg for å utvikle opplevelsesnæringene framover. I denne sammenheng har de definert opplevelsesnæringer slik:

«Reiseliv og opplevelser knyttet til mat, natur, kultur/kulturarv og større arrangement».

Utdrag fra «Reiselivsstrategi for Trøndelag»:

Arbeidene med strategiplanen har vist at et viktig særtrekk ved trøndersk reiseliv, er at dette i større grad enn eksempelvis reiselivet på Vestlandet og i Nord-Norge henvender seg til et lokalt eller regionalt marked. Innen ferie- og fritidsmarkedet fremstår Trøndelag i stor grad som et gjennomfartsområde. Samtidig er Trøndelag ledende i Norge som reisemål for et internasjonalt fisketurismemarked – både for havfiske og laksefiske i elver.

En spesiell utfordring for trøndersk reiseliv er at landsdelen fremstår som utydelig og derfor lite attraktiv i store deler av reiselivsmarkedet utenfor Midt-Norge.

Gjennom strategiprosessen er det utviklet følgende visjon:

Verdifulle opplevelser i Trøndelag gjennom kvalitet, samhandling og mangfold.

Samtidig skal Trøndelag fremstå som et bærekraftig reisemål, og utviklingen av næringen skal legge til rette for levedyktige lokalsamfunn, gode og stabile arbeidsplasser og økonomisk levedyktige reiselivsbedrifter samtidig som miljøperspektivet ivaretas.

Av de 8 strategiene man satser på er det ingen spesiell rettet mot naturbasert reiseliv.

«Trender viser at turister ønsker unike opplevelser, for eks. lokal mat, møte lokalsamfunn for å bli kjent med vår kultur og tradisjoner. Flere destinasjoner og reiselivsaktører i distriktene har utviklet nye opplevelser og markedsført dem bra, det vises en formidabel vekst i distriktene.»

Det er generelt krevende å utvikle bærekraftige opplevelsesprodukter i tilknytning til verneområder, og det er behov for å vurdere mulighetsrommet opp imot regelverket. Næringsaktører i regionen har etterlyst en veileder på dette området.

Statistikk på kommersielle overnattingsdøgn på Innherred og i Namdalen:

Region	2019	2018	2016	2015	Endring 2015-2019	Endring i %
Namdalen	159 636	151 875	192 495	175 644	16 851	9,6%
Innherred	166 761	170 490	164 974	152 861	12 113	7,9%

(Kilde: Hjemmesiden til Trøndelag fylkeskommune november 2019.)

Reiselivssatsinga til Verdal, Steinkjer og Snåsa er i dag knyttet til et anbud som Visit Innherred AS innehar:

Visjonen er; «Innherred – oppdag skjulte skatter».

Man jobber etter en overordnet målsetting om at «Innherred skal bli Norges mest interessante reiselivsdestinasjon på mat- og historieformidling».

Hovedmålsettinga med destinasjonssamarbeidet er å øke sysselsetting og omsetning i reiselivsnæringa i kommunene, senere betegnet som området.

Dette betyr at destinasjonssamarbeidet skal ha fokus på følgende delmål:

- Arbeide for å synliggjøre områdets opplevelser og attraktivitet som reisemål
- Bidra til økt turisme og forlenget oppholdstid i området
- Bidra til å utvikle området til et tydelig, tilgjengelig og helhetlig reisemål med helårsperspektiv
- Bidra til kompetanseutvikling i reiselivsnæringa i området
- Være felles talerør for reiselivsnæring i området
- Være koordineringsledd regionalt og nasjonalt for fellesoppgaver i området
- Følge opp trøndersk reiselivsstrategi i området

Konkrete tiltak for å svare opp noe av dette har vært fokus på tilrettelegging av vandre – og sykkeltilbud i hele regionen. I dette arbeidet har også Blåfjella og Skjækerfjella nasjonalpark stått sentralt, både selve nasjonalparken, men også Skjækra landskapsvernområdet hvor blant annet «Norges geografiske Midtpunkt» er, som er det største besøksmålet i våre verneområder i dag.

Reiselivssatsinga til Grong og Lierne er i dag knyttet til eierskap i Visit Namdal

Visit Namdalen er destinasjonsselskap for de kommuner, organisasjoner, institusjoner, bedrifter og enkeltpersoner som har interesse knyttet til reiseliv og reiselivsutvikling i Namdalen.

Visit Namdalen skal arbeide for en bærekraftig utvikling av reiselivet i Namdalen til det beste for bedrifter, arbeidstakere og samfunnet. En bærekraftig utvikling er en langsiktig helhet som ivaretar områdene kultur, natur, samfunnsbygging og økonomisk verdiskaping.

Visjon:

Aktive Namdalen – best på opplevelser innen Friluftsliv – Fiske – Felleskap

Verdier:

Barsk – Naturnær - Ekte

Mål:

1. Bygge en sterk merkevare og godt omdømme
2. Utvikle Namdalen som reisemål gjennom å drive ulike utviklingsprosjekt
3. Få flere besøkende til å bli lengre
4. Få folk kommer igjen og igjen
5. At de anbefaler Visit Namdalens opplevelser til venner og kjente
6. Øke den lokale verdiskaping i reiselivet
7. Øke reiselivsbasert sysselsetting
8. Skape flere unike og kvalitativt gode kundeopplevelser i regionen.

Strategier:

1. Opplevelser – Friluftsliv, Fiske, Felleskap
2. Bærekraftig reiseliv – Natur, Mat, Kultur
3. Synlighet – Salg, Markedsføring, Merkevarerbygging
4. Verdiskaping – Kompetanse, Samhandling, Arbeidsplasser,

Masterplan for reisemålsutvikling i Lierne kommune

Omstillingsprosjektet i Lierne (Lierne utvikling AS) har i snart to år arbeidet med en Masterplan for reisemålsutvikling i Lierne, for å analysert og vurdert muligheter og utviklingspotensial, samt få laget mål og strategier knyttet til de tiltak som er prioritert.

Masterplanen har en **visjon** som er:

- Reisemålet Lierne skal bli:
- Norgesledende innenfor Dark Sky turisme
 - Trøndelagsledende innenfor Adventure Travel

Styringsgruppen for forprosjektets anbefaler videre følgende prioriteringer av tiltak i neste fase:

- Bærekraftig reisemål /Nasjonalparkkommune: - Forankring lokalt og andre strategiske samarbeidspartnere som f.eks. destinasjonsselskapene i området.
- Vertskapsarbeid, kurs og kompetanseheving.
- «Dark Sky» strategien skal forankres og starte arbeid med sertifisering i International Dark Sky Association (IDA – www.darksky.org).
-

Foto: Bernartwood (Petr Pavlicek)

- Arrangementskoordinator.
- Digitalisering: - koordinert opp i mot destinasjonsselskapenes nettportal og arbeid (www.visitnamdalen.com og www.visitinnherred.com)
- Viewpoint Lierne (Utkikspunkt Løvsjølia).
- Forankring av utvalgte kundegrupper og kompetanseheving i å lære å kjenne kundegruppene.

I tillegg er Lierne kommune en Nasjonalparkkommune og har fått videreføring av denne status, samtidig som de er blitt aktør under merkevaren «Norges nasjonalparker».

Reiselivsaktører

Aktørene under destinasjonsselskapene som driver aktivt inne i verneområdene er aktører som driver i kombinasjon med andre formål og annen næringsvirksomhet. Det er de store grunneierne, fjellstyrene, kurs/konferanse/mat og overnattingsbedrifter og enkeltmannsforetak som holder til utenfor verneområdene. Produktene som tilbys er jakt, fiske, bespisning, overnatting, transport (kløyving, hundespann) og noe guiding knyttet til vandring og spesielle naturbaserte aktiviteter.

Organisasjonskart over tilbydere, reiselivsaktører på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Samarbeid med reiselivet og Turistforeningen

Da reiselivsaktørene er få og «små» og stort sett driver i kombinasjon med annen aktivitet er det valgt å etablere et tettere samarbeid med de to destinasjonsselskapene som opererer i området; - Visit Innherred og Visit Namdalen. Dette har resultert i markedsføring av verneområdene på deres nettsider som har den kvaliteten som nasjonalparkforvaltningen ønsker. I tillegg har begge selskapene gitt ut «Vandre-brosjyrer» med turer innenfor verneområdene.

For å få reiselivs- og vandrers stemmen inn i vårt arbeid er Visit Innherred og Visit Namdalen i dag medlemmer av Rådgivende utvalg (RU). I tillegg er daglig leder for NT-Turistforening leder for RU. I samarbeid med dem vil det bli laget en oversikt over aktører som tilbyr tjenester tilknyttet verneområdene.

Fjellstyrene og statsallmenningen

Den historiske bruken av disse fjellområdene er grunnlaget for bosetting og næring i disse bygdene. Disse fjellområdene, statsallmenningene, ble og blir brukt til beite, setring, jakt, fangst og fiske mm, under betegnelsene; - bruksretter eller allmenningsretter. Det er disse bruksrettene fjellstyret er satt til å forvalte, og som, sammen med reindriften, utgjør all hovedvekt av bruken av verneområdene i dag

også. Det er jegeren, fiskeren, beitebrukeren og seterbrukeren. Denne allmenningsbruken bør synliggjøres i arbeidet med besøkstrategiene.

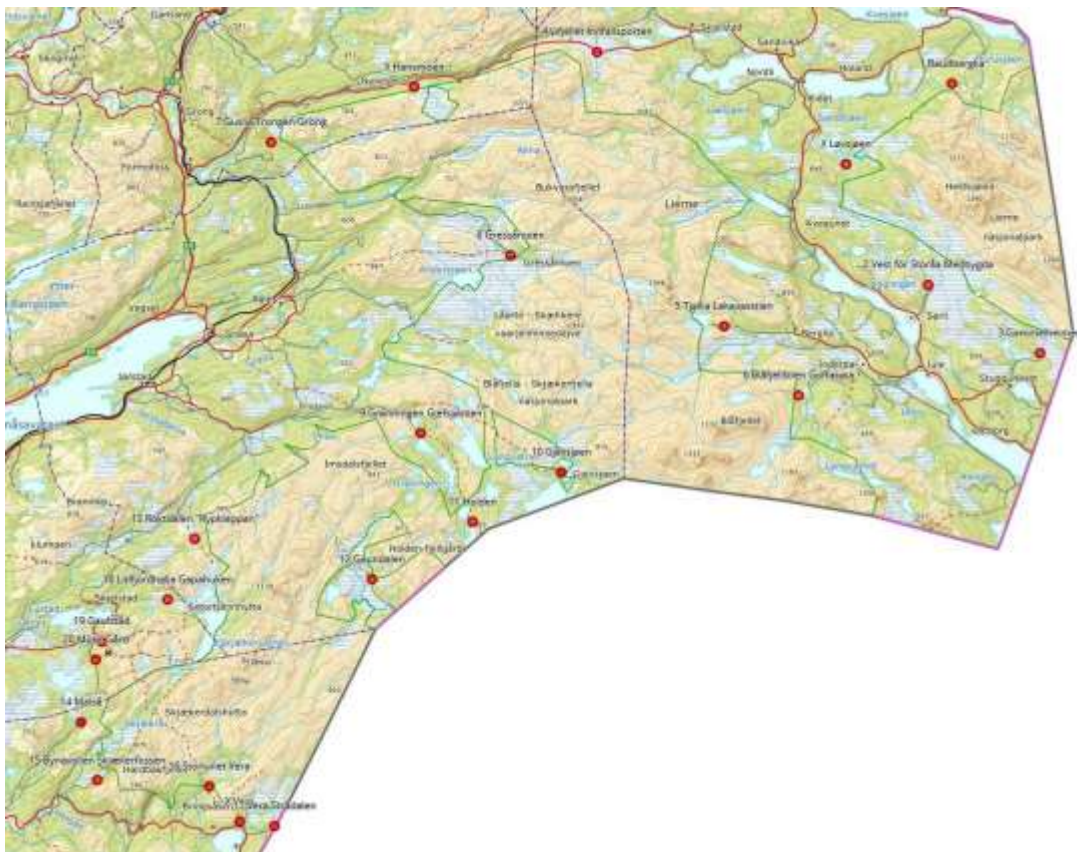
Fjellstyrene har siden de ble opprettet på 1920-tallet, tilrettelagt for utøvelsen av bruksrettene, med oppsetting av hytter, bygging av bruer, merking av stier, utlegging av båter mm. Fjellstyrene har hele tiden hatt en plan og mål for hvordan ressursene skal gjøres tilgjengelige i størst mulig grad for brukerne.

Med denne bakgrunnen blir det feil å benevne fjellstyrene som reiselivsaktører. Fjellstyrene er et forvaltnings- og oppsynsorgan for statsallmenningene. De har en «*non-profit*» - økonomi og betaler ikke skatt, og gir ingen utbytte til eiere, et eventuelt overskudd i fjellstyret, skal pløyes tilbake til statsallmenningen.

Det er stor overlapp mellom det arbeidet som fjellstyrene har gjort og gjør, og de mål, strategier og tiltak som nasjonalparkstyret har for besøkende på tilnærmet samme arealer. Det bør diskuteres i planen hvordan dette arbeidet kan og bør samordnes på en rasjonell og samfunnsøkonomisk måte.

2.7. Den besøkende

Kunnskapen om de som ferdes i verneområdene vil bidra til å bedre opplevelsen gjennom å identifisere om og hvor det kan være behov for å gjennomføre tiltak, eksempelvis i form av økt grad av tilrettelegging og bedre informasjon. Besøkstrategiene vil også kunne bidra til å synliggjøre i hvilke områder man kan utvikle nye aktiviteter og tilbud som kommer den besøkende til gode. For å skaffe oss denne kunnskapen har det vært utplassert selvregistreringskasser, ferdsestellere og intervju av driverne ved fjellgårdene.

Kart over hoved og sekundær innfallsporner.

Når det gjelder utplassering av selvregistreringskasser så ble det tatt utgangspunkt i hoved – og sekundære innfallspor, i tillegg er det andre naturlige innfallsveier hvor det er naturlig for folk å bruke inn mot nasjonalparken.

Oversikt over alle innfallspor (hoved, sekundær og andre), hvor det var planlagt å plassere ut selvregistreringskasser, med antall respondenter på de forskjellige kassene.

ID-nr = samme som kassennummer (X = Ingen kasse) H = hovedinnfallspurt, S = sekundærinnfallspurt, A = annen innfallsvei, K = kommune (V = Verdal, St = Steinkjer, Sn = Snåsa, G = Grong, L = Lierne).

ID-nr:	Navn	H	S	A	K	Antall	Merknad
1	Raudberglia	H			L	129	
X	Lauvsjølia			A	L	-	
2	Mebygda, Vest for Storåa, Estilseteren		S		L	22	
3	Gammelheimen			A	L	13	
	Lierne nasjonalpark					164	
4	Lifjellet (innfallsp.)	H			L/G	82	
5	Tjallia/Lakavasstien		S		L	57	
6	Blåfjell-leia			A	L	19	
X	Hansmoen			A	G	-	
7	Guslia Grong		S		G	9	
8	Gressåmoen		S		Sn	63	
9	Grønningen (Gjefsjøstien)	H			Sn	47	
10	Gjefsjøen Fjellgård			A	Sn	-	500 besøkende. Intervju med Nils Christian Gjefsjø (Fra Grønningen, Holden, NPL og over Jävsjön fra Långnäset /Björkede fra den svensk siden).
11	Holden Fjellgård			A	Sn	7	+ 250 reg av Statskog, + 165 reg av NTT (Fra Grønningen, Gjevsjøen, Gaundal, NPL og over Holdern fra Björkede fra den svensk siden).
12	Gaundalen Fjellgård			A	Sn	-	Intervju med Steinar Gaundal. (Fra Vera, Skjækerfjella, Kjevlia, Grønningen, NPL og over Torrön fra Edevik fra den svensk siden)
13	Roktdalen Skjækerstien (også Skjækra LVO)		S		Sn	29	
14	Malså			A	V	69	
15	Skjækerfossen / Bynavollen		S		V	26	
16	Storlunet / Vera			A	V	16	
17	Strådalen / Vera			A	V	19	
X	Vera (Samfunnshuset)	H			V	-	
	Blåfjella - Skjækerfjella NP					443	Pluss 665 fra Holden og Gjefsjøen
18	Litlfjordhalla / Krokbecken (også Blåfjella / Skjækerfjella NP)	H			St	358	
19	Gaulstad (også Blåfjella / Skjækerfjella NP)			A	St	35	
20	Mokk gård (også Blåfjella / Skjækerfjella NP)			A	St	59	
	Skjækra LVO					452	
	TOTALT					1059	Pluss 665 fra Holden og Gjefsjøen. I tillegg er det ikke noen tall fra Gaundalen.

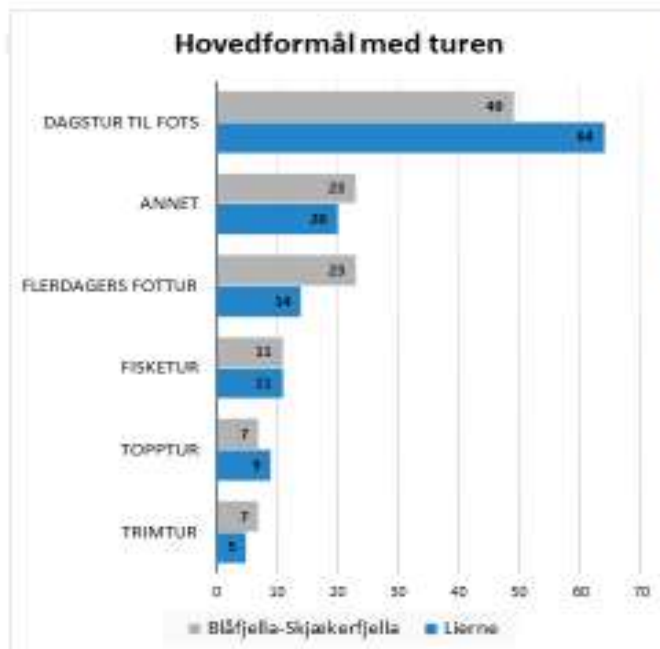
Resultat fra Brukerundersøkelsen /Selvregistreringskassene

Hvem er de besøkende?

- 54 % menn – 46 % kvinner
- 37 % mellom 46 – 60 år
- 82 % nordmenn / 18 % utlendinger i Blåfjella/Skjækerfjella Np og Skjækra LVO
- 88 % nordmenn/ 12 % utlendinger i Lierne Np
- I forhold til andre verneområder i Norge så er dette forholdsvis få utlendinger, de fleste utlendingene har vært på Li-fjellet og i Skjækra LVO inn mot Midtpunktet
- 46 % lokale i Blåfjella/Skjækerfjella Np og Skjækra LVO er relativt høyt i forhold til andre verneområder i Norge
- 17 % lokale i Lierne Np noe som er gjennomsnittlig i forhold til andre verneområder i Norge
- 25 % eier hytte / seter i nærheten (etterundersøkelse Blåfjella/Skjækerfjella Np og Skjækra LVO)
- 59 % besøkt området både sommer og vinter (67 % L-Np)
- 21 % har ingen tilknytning Np (etterundersøkelsen Blåfjella/Skjækerfjella Np og Skjækra LVO)
- 4,1 er gjennomsnittlig skår på en skala fra 1 – 7 om følt tilknytning, til Blåfjella/Skjækerfjella Np og Skjækra LVO, av nordmenn, for utlendinger er det 4,0. Dette er under gjennomsnittet av nasjonalparker i Norge.

De besøkende i våre verneområder er erfarne friluftsfolk som kommer igjen flere ganger og som er ute på flerdagsturer både sommer og vinter.

Formål/aktiviteter

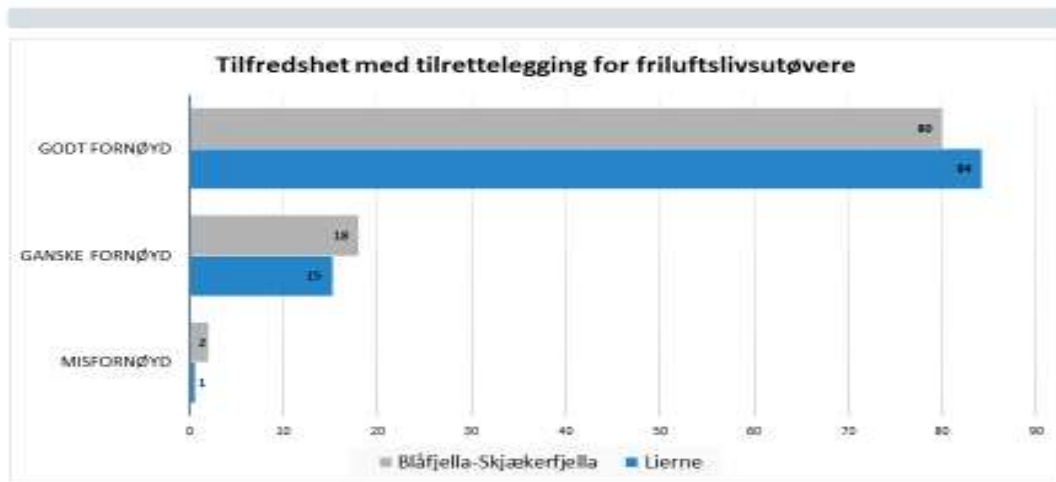

www.nina.no

Hva ønsker de besøkende av tilrettelegging?:

- De er positiv til merking, skilting og klopplagt over blautmyrer og tilrettelagte leirplasser.
- De er mer negativ til hytter med overnatting og servering.
- De ønsker ikke å møte andre mennesker.
- De er meget godt fornøyd med det nivået på tilretteleggingen som er i dag.

Tilrettelegging

www.nina.no

Resultat fra Jegerundersøkelsen fra Lierne

- 73 % mener at det har stor og meget stor betydning for opplevelsen at det er vakker natur i jaktterrenget
 - 46 % mener at det er viktig og svært viktig at de får jakte i nasjonalpark / verneområder med lite tekniske inngrep, som er grunnen til at de kommer til Lierne.
 - 55 % mener at det er viktig og svært viktig at det er muligheter til å overnatte i jaktterrenget.
 - 59 % mener at det er viktig og svært viktig at det er bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltning.
- 55 % er fornøyd med dagens tilrettelegging, ønsker ikke mer merking og skilting, men at det er OK med klopper å bruke der det er vanskelig å krysse.

Foto: Kjartan Trana

SNO sin undersøkelse og rapport fra to sesonger med Ti på Topp sti til Hitre Seterfjellet i Vera

Høsten 2016 ble det gitt tillatelse til å merke en Ti på Topp sti fra Vera til toppen på Hitre Seterfjellet. Merkingen ble tillat ut 2018 sesongen, da det skulle evalueres konsekvenser på vegetasjon og forstyrrelser av reinen. Det ble søkt om en sårbarhetsundersøkelse av reindriften, men det ble gitt avslag. Det er gjennomført slike undersøkelser i Skarvan / Roltdalen og Børgefjell og det vil derfor bli høstet erfaringer fra disse rapportene.

Fra Skarvan / Roltdalen: - Toppturer. Dette kan virke motsatt av kanalisering særlig hvis turmålene ikke ligger langs det etablerte stinettet. Det bør tillegges arrangørene et særlig ansvar om å informere om sårbare tider og områder for ferdse i forhold til reindrift og dyreliv. Toppturer legges ofte til dager med fint og varmt vær og er sammenfallende med når reinen har behov for å trekke opp i høyden for lufting og avkjøling.

Blåfjella/Skjækerfjella-Lierne nasjonalstyrets (NP-sak 16/2019) oppsummering i forbindelse med evaluering av «Ti på Topp» på Hitre Seterfjellet i Verdal i 2017/2018. «Ti på Topp» - statusen endret turaktiviteten fra en par hundre i året til tusen besøkende. Evalueringen fra juli og august, viser at det bare var 15 av 62 dager hvor det ikke var turgående opp på fjellet. De dagene turgående var der, var også de varmeste dagene, da reinen hadde behov for å trekke opp. Gps-sendere på reinen viste at den trakk unna i perioder med mye turgående. Nasjonalparkstyret valgte derfor å stoppe tillatelsen til å merke stien til Hitre Seterfjellet.

2.8. Sammenstilling og situasjonsanalyse

Kunnskapsgrunnlaget for nasjonalparken og landskapsvernområdet er godt. Med de supplerende undersøkelsene som har blitt gjort har man gode kunnskap om så vel verneverdier som bruk og brukere.

Lierne nasjonalpark

Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark Foto: Steinar Johansen og Kjartan Trana

Oppsummert beskrivelse av naturgrunnlaget:

- De nordlige delene er et stort og variert område med svak næringstilgang pga. grunnfjellsbergarter som preger vegetasjonen.
- I nordøst og øst, i Lierne, er det stedvis mer næringsrikt og frodigere. Sure og harde bergarter gjør at det er lite - eller bare et tynt jorddekke over fjellet mange steder i denne delen av nasjonalparken.
- I fjelldalene, som Lurudalen, fra fjellgården Gressåmoen og østover, og i deler av Fossdalen, står det gammel grov furu der jorddekket er tynt, og til dels grov granskog der forholdene er bedre og der det er morenemasser.
- Over skoggrensen er det store områder med blankskurt fjell, der det kun er lyngvegetasjon innimellom. I sørøst ligger Blåfjella som omfatter de høyeste fjellene og de høyest liggende fjellområdene i nasjonalparken.
- Skjækerdalen som ligger sørvest i nasjonalparken, i Verdalen, med fjellområdet like øst for dalen, ligger i et belte med løse og mer næringsrike bergarter og gir et bedre næringsgrunnlag enn områdene nord i nasjonalparken

Tjern ved Kjerdela Foto: Steinar Johansen og Kjartan Trana

Generelt og overordna kan man si at ut i fra dagens kjente kunnskap, eksisterer det ikke noen akutte forvaltningsutfordringer knyttet til besøkende. Innenfor «føre var» - prinsippet kan man derfor fokusere sterkere på lokal verdiskaping og på gode opplevelser for de besøkende enn man kunne gjort hvis strategien måtte løse akutte forvaltningsutfordringer som truet verneverdiene.

Helleristning ved Nyttjønna

Verneverdier / Kulturminner som er truet av bruken

Siden vernet av nasjonalparkene i hovedsak er basert på et arealvern og derigjennom sikre områder for det biologiske mangfoldet får utvikle seg uten at arealet blir redusert og at det blir tekniske installasjoner som truer verneverdiene. Dagens bruk er ikke noe trussel, men med økt aktivitet / ferdsel må det planlegges en kanalisering slik at man skjermes de mest sårbare områdene.

Sårbare områder

Eventuell økt ferdsel i framtiden bør kanaliseres utenfor våtmarksområdene, vassdragene med elvemusling, slått- og beitemyrene, fjellrev hi og rovfuglelokaliteter. Kanaliseringen kan skje i tid og rom der man skjermes områder spesielt i yngle- og hekketiden fra april og ut juli.

Reindrifta

I formålet til vernet for alle tre områdene står det: - «*Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor verneområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift*».

Dette forstås på den måten at ved å ivareta naturgrunnlaget, verneverdiene, så vil en også ta vare på det som danner grunnlaget for samisk kultur- og næringsutøvelse som er reindrift. Det må tas hensyn til at naturgrunnlaget / verneverdiene er mer sårbare i perioder av året. Det gjelder spesielt hekke - og yngletiden for fugler og dyr. Det vil også sammenfalle med kalvingstiden for reinen om våren. Bortsett fra i landskapsvernområdet kan det her være aktuell med kanalisering av ferdselen i tid og rom slik at en reduserer forstyrrelsene i hekke- og yngletiden. Ved å ha fokus på å ivareta naturgrunnlaget vil en også legge til rette for at verneområdene kan brukes til reindrift.

Ferdsel

I utgangspunktet må man vurdere ferdselen i forhold til «allemannsretten» og den generelle hensynbestemmelsen i Friluftsløven. Det vil si at det i liten grad er mulig å regulere ferdselen med ferdselsforbud. Folk kan i stor grad ferdes hvor de vil. Forvaltningens mulighet til å påvirke dette er å legge til rette slik at folk velger å ferdes der det er ønskelig og at de lar være å ferdes i sårbare områder hvor det ikke skal tilrettelegges. I tillegg kan forvaltningsmyndigheten gjennom behandling av organisert ferdsel påvirke i, «TID og ROM», hvor og når ferdselen skal foregå, hvis ferdselen påvirker verneverdiene negativt. Dette gjelder kun for nasjonalparkene ikke landskapsvernområdet, hvor man ikke kan regulere ferdselen til fots.

Foto: Steinar Johansen

Det er ikke dokumenterte områder hvor ferdselen har ført til eller vil føre til irreversible skader på verneverdiene (inkl. kulturminner). Men pga det våte klima, mye myrlandskap, så kreves det at den gjentakende, «varige» ferdselen bør tilrettelegges og kanaliseres eventuelt ha innføre vekselbruk slik at områdene får revegetert. Det største trykket er inn fra Steinkjer i Skjækra landskapsvernområde, men her er det foretatt god tilrettelegging og kanalisering av ferdselen slik at man har økt områdets tåleevne. Likedan er det områder med mye barmarkskjøring i reindriften, i forbindelse med elgjakt og i beitenæringen. Her kreves det også tilrettelegging, vekselbruk og kanalisering i tid og rom.

Ellers er det relativt liten ferdsel av vandrere / ferdsel til fots, men her kan det komme utfordringer i forhold til økt interesse for toppturer og sykling. Det er også et økende problem med løshunder og forsøpling etter signal fra reindriften og SNO.

Tilrettelegging

Ikke i noen av brukerundersøkelsene kommer det fram noe stor behov for ytterligere tilrettelegging i forhold til dagens bruk. Det fleste brukerne er fornøyd med dagens tilrettelegging. De områdene som brukes av brukerne i dag tåler dagens bruk og tåler nok økt bruk også før behov for ytterligere tilrettelegging.

Men med økt ferdsel kan det være aktuelt med ytterligere tilrettelegging for å bedre turopplevelsen uten at den går på bekostning av verneverdiene. Dette vil også være positivt for den tradisjonelle brukeren, det være seg reindrifta, fjellstyrene, grunneierne, elgjakta, fjellgårdene, beitenæringa og hytteområdene.

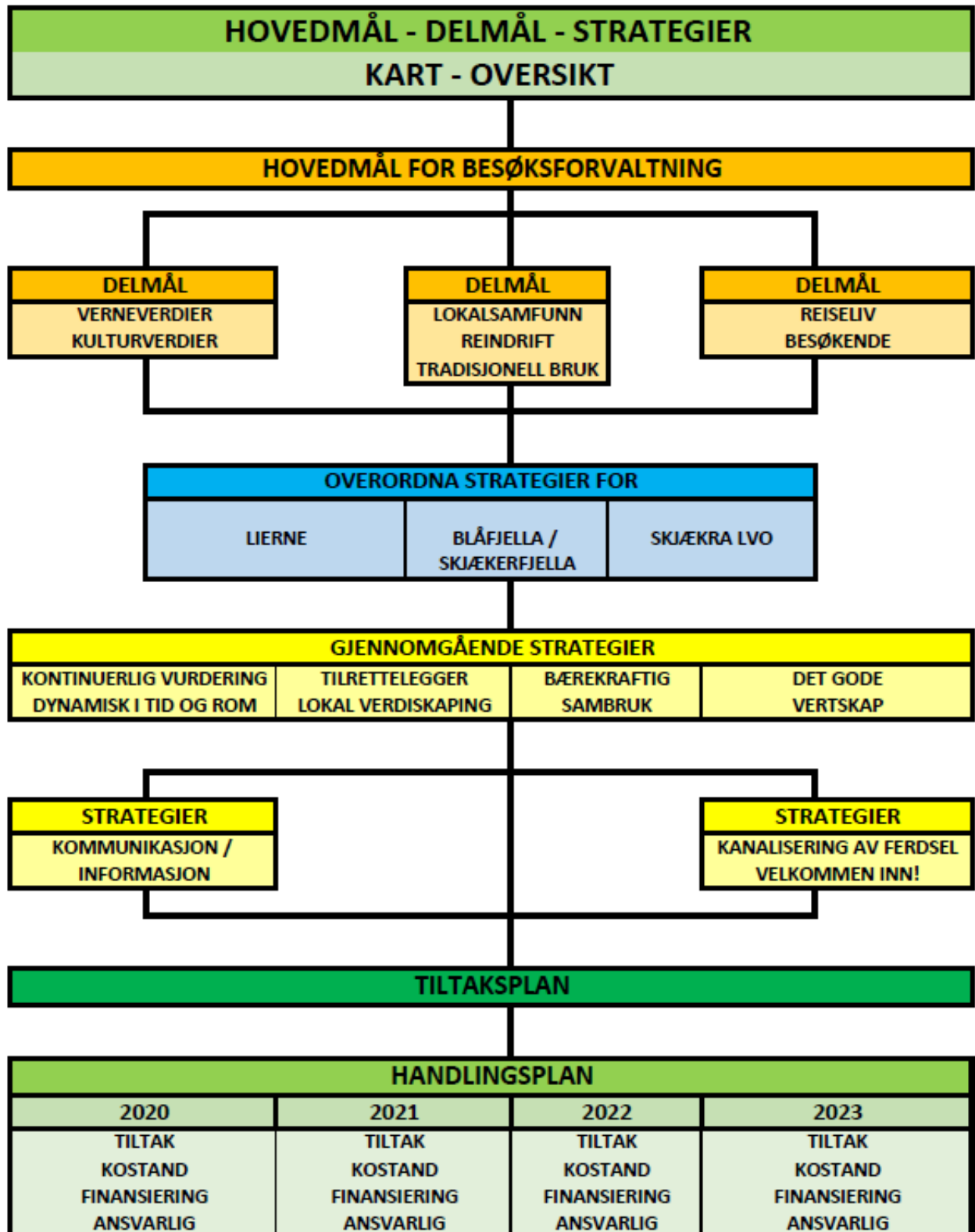
En utfordring som strategiene må ta stilling til er behovet for merking og skilting av stier. Det er forskjellige oppfatninger av behovet for skilting og merking. Det viser seg at den vanlige vandreren / turgåeren ønsker at det fortsatt skal være skilting og merking, det skaper trygghet og gjør at de lettere legger ut på kortere og lengre turer. Andre mener at med dagens teknologiske hjelpemidler, med GPS på alle mobiltelefoner, så er det ikke behov for skilting og merking i terrenget. Dette stemmer nok for den mere erfarne besøkende. Strategiene må ta stilling til hvem man ønsker å legge til rette for.

Det vil være nyttig å ta en vurdering av de dokumenterte, eksisterende stiene for å se om de har verneverdier som gjør dem uegnet som sykkeltrase. De foreslåtte forskriftsendringene krever en begrunnelse i verneverdiene om stiene skal skjermes for sykling. Konflikt med andre brukerinteresser kan ikke legges til grunn.

3. Mål og strategiske grep

Før man kan utvikle strategier må nasjonalparkstyret sette seg noen mål for hvordan man ønsker utviklingen av bruk og besøk av verneområdene. Nasjonalparkstyret vil fortsatt ha med den lokale tradisjonelle bruken av områdene som en kategori «besøkende», da brukerundersøkelsene viser at disse ikke oppfatter seg som besøkende på samme måte som tilreisende «turister». Det kan derfor være en utfordring for nasjonalparkstyret å ha mål og strategier for besøkende som utøver tradisjonell bruk av områdene og for de som i hovedsak har en eller annen form for naturopplevelse som formål for sitt besøk inn i verneområdene.

For å få en oversikt over sammenhengen mellom mål for besøksforvaltningen – strategiene – og tiltakene er det laget et oversikts kart:

3.1. Mål for besøksforvaltningen

3.1.1. Hovedmål

Med den forståelse av at det er grunnlaget for vernet som også gjør av verneområdene har de kvaliteter som gjør at brukere / besøkende oppsøker områdene, har nasjonalparkstyret følgende hovedmål for besøksforvaltningen:

Hovedmål

«Besøksforvaltningen skal ivareta verneområdene i tråd med formålene i verneforskriften, samtidig som den bidrar til økt kunnskap, forståelse og gode opplevelser, for de besøkende, og tar hensyn til reindrifta og annen tradisjonell bruk av områdene.»

3.1.2. Delmål for verneverdiene inkl. kulturminner

Delmål for verneverdiene inkl. kulturminner

- Sikre og ivareta verneverdiene i et langsiktig perspektiv.
- Sikre og ivareta kulturminnene i verneområdene.
- Gjennom sikring og ivaretagelse av verneverdiene og kulturminnene så sikrer en også grunnlaget for reindrift og annen tradisjonell bruk av områdene.
- Informasjonsformidlingen skal bidra til å øke forståelsen for vernet av naturkvalitetene og kulturminnene.
- Tilretteleggingstiltak for å bedre tilgjengeligheten skal også skjerme sårbare naturområder og kulturminner.

3.1.3. Delmål for lokalsamfunnet og de tradisjonelle brukerne

Delmål for lokalsamfunnet og de tradisjonelle brukerne

- Bidra til at reindrifta og den tradisjonelle bruken (utenom skogsdrift) kan videreføres innenfor rammen av verneforskriften, dette ved å ta vare på naturgrunnlaget (verneverdiene).
- Bidra til forståelse og stolthet over den betydningen reindrifta og den samiske kulturen, har for den lokale verdiskaping og identitet.
- Bidra til større stolthet, anerkjennelse, aksept og kunnskap om egne verneområder hos lokalbefolkningen.
- Støtte opp om økt verdiskaping i bygdene rundt nasjonalparken og ringvirkningene dette fører med seg.
- Implementere merkevarestrategien for Norges nasjonalparker.

3.1.4. Delmål for reiselivet og de besøkende

Delmål for reiselivet og de besøkende

- Markedsføre eget lokalsamfunn i sammenheng med nasjonalparkstatusen.
- Bedre kvalitet på besøksforvaltningen i, og i tilknytning til verneområdene.
- Ha innfallsporter, / startsteder med høy kvalitet i tråd med merkevarestrategien.
- Mål å ha et utkikkspunkt med høy kvalitet i utkanten av nasjonalparken.
- Samhandle med reiselivsaktørene, grunneierne og rettighetshaverne om mulighetene i verneområdene og delta på arena der det drøftes felles strategiske utfordringer i forhold til besøkende
- Økt verdiskaping i tilknytning til verneområdene.
- Bidra til en større opplevelse for de besøkende.
- Vurderer utvalgte stier med mål om å bedre tilgjengeligheten.

- Fokus på den samiske kultur og næring i forhold til besøkende og reiseliv skal skje på samenes egne premisser.
- Fjellstyrenes tilrettelegging for utøvelse av bruksrettene (jakt og fiske) gjennom mange år, bør synliggjøres og videreutvikles gjennom besøkstrategiene.

3.2. Strategiske grep

3.2.1. Overordna strategier

Overordna strategier

- **Lierne nasjonalpark** skal beholde sitt villmarkspreget ved lite tilrettelegging.
- **Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark** skal legge til rette for den litt mer erfarne friluftsutøveren.
- **Skjækra landskapsvernområde** skal legge til rette for de med liten erfaring fra friluftsliv.

3.2.2. Gjennomgående strategier

Gjennomgående strategier

- «Kontinuerlig vurderinger» - møte med besøkende / brukere er dynamisk i tid og rom.
- «Katalysator og tilrettelegger» - forvaltningens bidrag til lokal verdiskaping skal være indirekte.
- «Bærekraftig sambruk» - det er forvaltningens oppgave å bidra til en god balanse der det er plass for nye besøkende uten at det hindrer den tradisjonelle bruken, inkludert reindriften, og uten at det forringer verneverdiene og kulturminnene
- «Det gode vertskap» - der opplevelsen er bedre enn forventningene til de besøkende. Med erfaring, kunnskap og forståelse sørger en for at opplevelsen ble litt, kanskje mye bedre, enn forventet.

3.2.3. Strategier for kommunikasjon / informasjon

Strategier for kommunikasjon / informasjon

- Utarbeide en egen informasjonsstrategi som inneholder en publiseringsplan for digitale kanaler, plan for innholdsproduksjon og fysiske faste installasjoner.
(Kart, plakater, nettsider, facebook, brosjyrer, video / filmsnutter etc.)
(Tema: - allemannsretten/plikten, flora, fauna, samisk / reindrift, kulturminner, reiseliv, søppel, båndtvang, ivareta vannressursene, hindre spredning av smitte og fremmede arter etc.)
- I samarbeid med naturoppsynet utvikle en strategi for hvordan de skal møte de besøkende og hvilken informasjon skal gis.
- Utarbeide en egen plan/rutiner for å kvalitets sikre nasjonalparkinformasjon gitt på andre kanaler enn egne. Eks kommuner, visit selskaper og andre aktører.
- Utnytte de kommunikasjonskanaler (digitalt og brosjyremateriell) som destinasjonsselskapene, Visit Namdalen og Visit Innherred har, for å formidle informasjon om muligheter mht. jakt, fiske, friluftsliv i nasjonalparkene samt markedsføring regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Utarbeide retningslinjer for hvordan man skal tildele retten til å bruke det kommersielle «Merket» til aktører som tilbyr tjenester i våre områder.
- Bistå i en prosess for å få alle kommuner til å søke om å bli «Nasjonalparkkommuner» og medlem av Norges nasjonalparkkommuner.

3.2.4. Strategier for kanalisering av ferdsel – Velkommen inn!

Strategier for kanalisering av ferdsel – Velkommen inn!

- *Innfallsporter (Videreføre den strategien fra 2007)*
 - *Skal være en hovedinnfallsport i hver kommune (Lierne 2 stk, pga 2 nasjonalparker)*
 - *Skal være et naturlig og lett tilgjengelig utgangspunkt for fottur inn i verneområdet*
 - *Skal i utgangspunktet være nær grensa til verneområdet*
 - *Skal årlig passeres av et relativt stor antall personer*
 - *Skal være knyttet til et stoppested / parkeringsplass*
 - *Alle kommuner har ansvar for at hovedinnfallsporten er i trå med den nye nasjonale designe- og merkevare strategien*
 - *Tilretteleggingsgraden skal være i tråd med de overordna strategiene.*
 - *Det skal samarbeides med svenske myndigheter om informasjon på de «østlige innfallsportene» på Gjevsjøen, Holden og Gaundalen.*
 - *Det skal jobbes for partnerskapsavtaler mellom lokalt (kommunen, grunneiere), fylkeskommunen og nasjonalparkforvaltningen som avklarer ansvarsforholdet rundt investeringer, drift, vedlikehold av innfallsportene og private veier inn til innfallsportene.*
- *Utkikkspunkt / Dark sky*
 - *Utsiktspunkt til begge parkene*
 - *Grunnlaget for Dark sky er det samme som for nasjonalparkene - store områder - få tekniske installasjoner – lite lysforurensning*
 - *Begge deler, både utkikkspunkt og Dark Sky, skal være et besøksmål i seg selv*
- *Synliggjøre via kart hvor det allerede er «etablerte» leirplasser som tåler besøk. Oppgradering av Turkartet (1:100 000) og et digitalt dynamiske nettkart hvor informasjonen kan endre seg.*
- *Stier*
 - *I Lierne nasjonalpark skal det meste av tilretteleggingen være inn til parkgrensen.*
 - *I Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark skal det tilrettelegging i de mest trafikkerte områdene/ de som tåler det, ikke langt inn i parken, bare i starten.*
 - *I Skjækra landskapsvernområde skal det tilrettelegges for mer ferdsel.*
 - *Stiene inn til fjellgårdene i Snåsa vil tilrettelegges i samarbeid med grunneier, fjellstyret og de fastboende på fjellgårdene.*
 - *Sykling i verneområdene skal følge følgende strategier (dersom den bebudede forskriftsendringen blir som det er antydnet):*
 - *De dokumenterte, eksisterende stiene skal vurderes for å se om de har verneverdier som gjør dem uegnet som sykkeltrase.*
- *Vannveiene*
 - *Synliggjøre vannveiene som alternative ferdselsårer til stiene i verneområder.*
 - *Lage egne kart som viser aktuelle padle ruter med forslag til leirplasser og hvor det er aktuell å krysse land mellom innsjøene*
- *Kulturminner*
 - *Kulturminner i nærheten av ferdselsårer kan med fordel beskrives ved inngang til parken, men de må ikke merkes eller kanaliseres ferdsel dit.*
- *Bruk av droner (gjelder ikke for Skjækra LVO, fordi det er ingen bestemmelse om forstyrrelse av dyreliv i verneforskriften).*
 - *Lage retningslinjer som åpner for å bruke drone som erstatning for mer inngripende virkemidler som motorferdsel med f.eks. snøscooter og ATV.*
- *Sårbare områder*
 - *Skal skjermes for ferdsel i Tid og Rom.*
 - *Ingen merking, skilting og ingen markedsføring av disse områdene.*

4. Tiltak

Forslag til tiltak er utarbeidet i forhold til utkast til besøkstrategi. Evt. endringer i mål og strategiske grep i endelig vedtatt plan vil medføre endringer i tiltaksplanen.

Forslag til tiltak er derfor nødvendigvis ikke blitt forankret mot andre aktører så langt i prosessen.

TILTAK	STRATEGI	FINANSIERING	ANSVARLIG	SAMARBEIDSAKTØRER	PERIODE
1. Forprosjekt Viewpoint Løvsjøliklumpen	Kanalisering av ferdsel	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter / Lierne utvikling	2019-2020
2. Lage en helhetlig informasjon / kommunikasjonsstrategi	Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter	2019-2020
3. Oppgradere forvalterens hjemmeside / facebook	Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter	2019-2020
4. Foreta sårbarhetsvurderinger	Kanalisering av ferdsel	Driftsmidler	NP-forvaltningen	Reinbeitedistriktene, rettighetshavere, grunneiere og forskningsmiljø.	2020-2021
5. Klassifisering av alle etablerte stier (kartfestet): - Fullføre de stiene som er påbegynt: - Raudberg- stien, Gaundalstien, Skjækerstien, Harbakvollen - Lag et stikart. - Hvilke skal markedsføres og tilrettelegges? - Hvilke har verneverdier som gjør dem uegnet som sykkeltrase? - Hvem har ansvar for drift og vedlikehold?	Kanalisering av ferdsel Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lokale tiltakshavere, Fjellstyrene, Seterlag Grunneiere Turistforeningen Rådgivende utvalg Administrativt kontaktutvalg	2020-2021
6. Lage nye informasjonsbrosjyre, kart og hovedplakater. All informasjon også på samisk.	Kommunikasjon / Informasjon	Dekkes av Miljødir.	NP-forvaltningen	Miljødirektoratet, Lierne nasjonalparksenter	2020-2021
7. Lage en plan for oppgradering av innfallsporene etter ny designmanual.	Kanalisering av ferdsel Kommunikasjon / Informasjon	Tiltaksmidler	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter Administrativt kontaktutvalg	2020-2021
8. Lage en plan for utplassering av digitale Informasjonspunkt i alle kommunene.	Kommunikasjon / Informasjon	Tiltaksmidler	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter, Visit Innherred Næringslivet i kommunene, Visit Namdalen	2020-2021
9. Informasjon – Dialogmøter i alle kommuner spesielt mot lokalt næringsliv med interesser i verneområdene. Veileder «mulighetsrommet».	Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter, Visit Innherred Rådgivende utvalg, Visit Namdalen Administrativt kontaktutvalg	2020-2021
10. Utarbeide retningslinjer for aktører under <i>kommersielt merke i designmanualen</i> .	Katalysator og tilrettelegger Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter, Visit Innherred Næringslivet i kommunene, Visit Namdalen	2020-2021
11. Oppgradere hovedinnfallsporene, en i hver kommune, også «svenske», «østlige» innfallsporier.	Kanalisering av ferdsel Kommunikasjon / Informasjon	Tiltaksmidler	NP-forvaltningen	Den enkelte kommune. Lierne nasjonalparksenter. Svenske forvaltningsmyndigheter.	2021-2022
12. Gjennomføre «Det gode vertskapskurs» i alle kommunene for aktuelle aktører under merkevaren.	«Bærekraftig sambruk» «Det gode vertskap» Kommunikasjon / Informasjon	Forvaltningsplan	NP-forvaltningen	Lierne nasjonalparksenter, Visit Innherred Administrativt kontaktutvalg, Visit Namdalen	2021-2022

Kilder

- (1). Kgl.res. 17. desember 2004. *Verneforskrifter for Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark, Lierne nasjonalpark og Skjækra Landskapsvernområde.*
- (2). Direktoratet for Naturforvaltning 2006. *Forvaltningsplan for Skjækra Landskapsvernområde.* 54 s.
- (3). Direktoratet for Naturforvaltning 2007. *Forvaltningsplan for Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark.* 100 s.
- (4). Direktoratet for Naturforvaltning 2009. *Forvaltningsplan for Lierne nasjonalpark.* 75 s.
- (5). Universitetet i Trondheim (1983). *Funn og fornminner i Nord-Trøndelag. Lierne kommune.* I topografisk arkeologisk registrering.
- (6). Nord-Trøndelag Fylkeskommune (1989). *Nyere tids kulturminner i Lierne kommune.*
- (7). Martha Jåma, Sverre Fjeldheim. 1993. «*Samiske kulturminner i Låarte*». Saemien s. 143 s
- (8). Fjellheim, S (1998). *Samiske kulturminner innen planområder for nasjonalpark i Nord-Trøndelag, Nordland (Børgefjell) og Sør-Trøndelag (Roltdalen).* Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Rapport nr. 1. 1998.
- (9). Nygård, B. O. (1998). *Fjell- og myrslåtter i Verdalen.* Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Rapport nr. 2. 1998.
- (10). Åsvoll, O. (1998). *Fjell- og myrslåtter i Snåsa.* Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Rapport nr. 3. 1998.
- (11). Karlsen, S. (1998). *Naturverdier innen planområdene for nasjonalpark.* FM NT. Rapport nr. 4. 1998.
- (12). Moen, H.P. 1998. *Konsekvenser for reindrift/samisk næring ved opprettelse av nye nasjonalparker M.V. – Verdalen-Snåsa-Lierne og Hartkjølen i Nord-Trøndelag.* FM i N-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Rapport 5 – 1998. 44 s.
- (13) Bjørkhaug, H, m.fl. (1998). *Kartlegging av lokale bruksinteresser og forvaltning i de foreslåtte verneområdene Verdalen-Snåsa-Lierne samt Hartkjølen.* Senter for bygdeforskning. Rapport R-7/98.
- (14). Lillemark, A (1999). *Nærings- og bruksinteresser innen arbeidsgrensene for nasjonalpark i Lierne.* Lierne kommune 1999.
- (15). Myhre, T. 2009. *Registrering av fuglelivet sør i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte -Skæhkere nasjonalpark.* NOF-rapport 3-2009. 44s.
- (16). Myhre, T. 2010. *Registrering av fuglelivet i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte -Skæhkere nasjonalpark.* NOF-rapport 3-2010. 41 s.
- (17). Nygård, T. & Østerås, T.R. 2014. *Kongeørn i Nord-Trøndelag 2009-2013.* - NINA Rapport 1011. 27 s.
- (18). Holien, H. & Hassel, K. 2010. *Botanisk kartlegging i Blåfjella -Skjækerfjella nasjonalpark.* – NTNU, Vitenskaps- museet. Rapport botanisk serie 2010-5: 38 s.
- (19). Haugan, K. 2013. *Botaniske undersøkelser i Lierne nasjonalpark.* Høgskolen i N-Trøndelag. Utredning nr. 155: 22 s.
- (20). Lyngstad, A. 2016. *Slåttemyrundersøkelser i Nord-Trøndelag 2013-2014.* NTNU-rapport 2016-2.
- (21). Torbjørn H. Kornstad, Lars Jørgen Rostad, Eva Eriksen, Sylvia Stolsmo. *Basiskartlegging etter NiN-systemet i et område sør i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.* Norconsult 2018-01-31. 11 s.

- (22). Evju, M., Hagen, D., Blumentrath, S. & Eide, N. E. 2010. *Verdi og sårbarhetsvurdering i Børgefjell nasjonalpark – med spesielt fokus på utvalgte lokaliteter og utfordringer knyttet til ferdse* – NINA Rapport 543. 111 s.
- (23). Eide, N., Hagen, D., Gundersen, V., Vistad, O.I., Fangel, K., Erikstad, L., Strand, O. & Blumentrath, S. 2015. *Sårbarhetsvurdering i verneområder. Utvikling av metodikk for å vurdere sårbarhet for vegetasjon og dyreliv knyttet til ferdse i verneområder i fjellet*. NINA Rapport 1191. 64 s.
- (24). Hagen, D., Eide, N.E., Evju, M., Gundersen, V., Stokke, B., Vistad, O.I., Rød-Eriksen, L., Olsen, S.L. & Fangel, K. 2019. *Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdse* lokaliteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv. NINA Temahefte 73. 144 s.
- (25). Selbu kommune. 2014. *Konsekvensutredning for reindrift – Kommuneplanens arealdel 2014 – 2024*. 29 s.
- (26). Trønder-plan AS. 2015. *Konsekvensutredning for reindrift – Områderegulering Skorovas*. 30 s. (på oppdrag fra Skorovass Gruber AS).
- (27). Ole Tobias Rannestad, 2017. *Konsekvenser for tamrein og tamreindrift ved bygging av fritidsboliger i Lierne kommune*. NaturRestaurering 2017-06-1. 40 s.
- (28). Marit Østby Nilsen, Solveig Græsli, 2017. *Samisk reindrift og forhold til ferdse, Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde – Grunnlag for besøksforvaltning*. Fjelldriv AS 2017.
- (29). Marit Østby Nilsen, Solveig Græsli, 2018. *Bruksanalyse av reindrift i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark*. Fjelldriv AS Rapport 3/2018. 34 s.
- (30). Per Ingvar Haukeland og Bent Aslak Brandtzæg, 2014. *Sluttanalyse av Naturarven som verdiskaper*. Telemarksforskning TF 351/2014. 79 s.
- (31). Hagen, D., Evju, M., Olsen, S.L., Andersen, O. og Vistad, O.I. 2016. *Effekt av sykling og ridning på vegetasjon langs stier. Resultater fra en feltstudie*. - NINA Rapport 1288. 50 s
- (32). Vistad, O.I., Gundersen, V., Wold, L.C., Skår, M., Rybråten, S. & Dokk, J. G. 2018. *Effekter av å skilte og merke en eksisterende tur-rute. En undersøkelse av Turskilt-prosjekter i Vestby og Brumundal*. NINA Rapport 1440. 92 s
- (33) Miljødirektoratet M-380/2015. *Veileder Naturarven som verdiskaper – Tips og eksempler*. Juli 2015
- (34). Miljødirektoratet M-415/2015. *Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder*. 42 s.
- (35). Miljødirektoratet. 2015. *Enkel besøkstrategi*. 4 s.
- (36). Miljødirektoratet M-416/2015. *Veileder – planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser i norske nasjonalparker og øvrige verneområder*. 16 s.
- (37). Miljødirektoratet M-417/2015. *Innfallsporter –Informasjonspunkt, startpunkt og utkikkspunkt*. 34 s.
- (38). Miljødirektoratet M-420/2015. *Veileder Kulturminner i områder vernet etter NML*. 52 s.
- (39). Lillian Bergli, Kristian Nesser. 2018. «*Rapport frå befaringer på fjellgårdene Gjevsjøen og Gaundalen*». Lierne nasjonalparksenter.
- (40). Line S. Wold, Sofie K Selvaag. 2017. «*Brukerundersøkelser Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark*». NINA rapport 1506.92 s.
- (41). Line S. Wold, Sofie K Selvaag. 2017. «*Brukerundersøkelser Lierne nasjonalpark*». NINA rapport 1507. 34 s.

Lierne nasjonalpark Blåfjella / Skjækerfjella nasjonalpark Skjækra landskapsvernområde

Disse verneområdene ble opprettet i Kgl. Res. 17. desember 2004. Dette er et av Sør-Norges størst sammenhengende områder uten store tekniske inngrep, sammen med de tilstøtende verneområdene på svensk side er de det største område i Nord-Europa.

Dette er sentrale sør-samiske områder med en aktiv reindrift hvor det finnes mange sør-samiske kulturminner, for eksempel boplasser, samleplasser, gravplasser og hellige steder.

Tradisjonelt er jakt, fangst, fiske og sanking av bær de største friluftaktivitetene i disse områdene. En vandring gjennom dette område gir deg opplevelse av et variert landskap fra mektige, frodige skogsdaler med urskog til høyfjell med istidslandskap.

Foto: Christer Rognerud

Kontaktinformasjon

Telefon: +47 99598620

E-post: steinar.bach@naturporten.no

Post: Postboks 2600, 7734 Steinkjer

Besøksadresse: Lierne nasjonalparksenter, Heggvollveien 6, 7882 Nordli